

**XXXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2013. április 16-18.
Nemzeti Köszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar**

***Okmányok jellemző hamisítási formái, a határátlépés során fel-
használt okmányok bünyügyi vizsgálati munkája közokirat hamisítás
esetén***

Jelige: BÜFESZ

Dolgozat lezárásának időpontja: 2012.10.20.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS

(témaválasztás okai ...)

- történelmi visszatekintés, okmányok megjelenése, fejlődése 1-7

I. Fejezet

- okmányok, határátlépési engedélyek, tartózkodási engedélyek általános megfogalmazásai 8
- okmányokhoz alkalmazott papírokkal, nyomdatechnikai eljárásokkal szemben támasztott általános és biztonsági követelmények 9-14
- Okmányokkal történő határátlépési feltételek szigorításai - könnyítései az Európai Unió és a Schengeni csatlakozást követően 15-18

II. Fejezet

- az okmányhamisítás kialakulása az úti okmányok terén 19
- jellemző hamisítási formák 19-24
- okmányokkal történő határátléptetések és ellenőrzések 24-27
- okmányok ellenőrzéséhez használt technikai eszközök 27-28
- hamisítások felfedésének lehetőségei, módszerei 29-38

III. Fejezet

- Büntetőeljárás megindításának feltételei a határátkelőhelyen felfedett hamis okmány és felhasználójának vonatkozásban 39-43
- Az eljárás vizsgálati szakaszai, szabályok, köteleességek 43-52
- A büntetőeljárás befejezése (formái, módjai) a vizsgálat során megállapított tények, bizonyítékok alapján 52-55

Összegzés

- Következtetések levonása 56-59
- Javaslatok 60-61

Irodalom

- Felhasznált irodalom 62
- Jogszabályok, web címek 62-63

BEVEZETÉS

Dolgozatom témája a határátkelőhelyen történő átlépések során felhasznált okmányok hamisításainak módszereivel és azok bünyügyi vizsgálati munkájával foglalkozik melyet a „Határőrségnél” útlevélezései, idegenrendészeti vizsgálói valamint Bünyügyi Felderítő Szolgálatnál nyomozói, továbbá a 2008. január 1-jén hatályba lépett integrációt követően a Makói Rendőrkapitányság Nyomozó Alosztályán megszerzett ismereteim alapján választottam. A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén a határszakaszok elég nagy területet ölelnek át – gondolok itt a román és szerb államokra - ahol számos jogsértő esettel találkoztam.

Jelenlegi munkám során a BRFK bünyügyi szolgálatát segítem, és a jövőre nézve szeretném az általam kifejtett téma ismereteit tovább bővíteni és professzionális módon elsajátítani, a mélységi ellenőrzési munkát elősegíteni.

Az egyes települések hovatartozását a 67/2007. (XII. 28.) IRM rendelet a Rendőrség szervei illetékességi területének meghatározása alapján a Makói Rendőr Kapitánysághoz: Kiszombor Határrendészeti Kirendeltség melyhez: Deszk, Ferencszállás, Kiszombor, Klárafalva, Kübekháza, Makó, Maroslele települések, valamint Kiszombor közúti határátkelőhely tartozik. Nagylak Határrendészeti Kirendeltséghez: Ambrózfalva, Apátfalva, Csanádalberti, Csanádpalota, Királyhegyes, Kövegy Magyarcsanád, Nagyér, Nagylak, Pitvaros települések és Nagylak közúti határátkelőhely fuzionál.¹

A fent felsorolt falvakban, városokban és határátkelőhelyeken igen magas számban találunk a szomszédos országból jövő (román, szerb) és oda tartó, vagy éppen átutazó külföldi állampolgárokat.

Tekintettel arra, hogy az emberek - mind a külföldi mind magyar állampolgárok- túlnyomó többsége jogkövető, azért akadnak kivételek akik „megbotlanak-bűnbeesnek”, ők általában, szegénységből, nyomorúságból vagy valamilyen más kényszerűségből esnek hibába, követnek el bűncselekményeket. Vannak, viszont akik ezen túlmenően az előbbieket helyzetét kihasználva próbálnak meg hasznot húzni saját maguknak jövedelemszerzés, kiegészítés céljából.

Magyarországon a határforgalom ellenőrzésnek régmúlta visszatekintő története van. Hazánk Kárpát-medencében való elhelyezkedése a nemzetközi kereskedelmi és utazási útvonalak szempontjából igen jelentős. Az országok közötti határok megjelenésével felmerült a kér-

¹ 67/2007. (XII. 28.) IRM rendelet a Rendőrség szervei illetékességi területének megállapításáról

dés ki és hogyan lépheti át a másik állam határát. Ezt a problémát nemzetközi szerződések és szabályok segítségével oldották meg, a szerződésekben meghatározták és kijelölték a határátkelőhelyeket, ahol szabályozott feltételek mellett jogszerűen léphették át más, idegen állam határát, és hagyhatták el annak területét.

Jelenleg a hatályban lévő 2007. évi LXXXIX. Törvény 2. szakaszának a) pontja szerint „*határátkelőhely*: a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének létrehozásáról szóló 562/2006/EK rendelet (a továbbiakban: *Közösségi Kódex*) 2. cikk 8. pontjában meghatározott fogalom” tehát „határátkelőhely: az illetékes hatóságok által a külső határok átlépése céljára engedélyezett átkelőhely”.²

Természetesen ahol határátkelőhely került felállításra ott határforgalom ellenőrzést is kellett alkalmazni. Ugyancsak az Európai Hivatalos lapban olvashatjuk 2. cikk 10. pontjában: „*határforgalom-ellenőrzés*: a határátkelőhelyeken végzett ellenőrzés annak megállapítására, hogy a személyek, beleértve azok birtokában lévő közlekedési eszközöket és tárgyakat, beléptethetőek-e a tagállamok területére, illetve elhagyhatják-e azt;” A határátkelőhelyeken történő átlépés, átléptetés részletes szabályai az I. Fejezetben kerülnek kifejtésre.

Történelmi visszatekintés, okmányok megjelenése, fejlődése

Már az első királyunk idejében találhatunk olyan írásokat mely szerint a hazánkba érkező ajánlólevéllel rendelkező papokat szívesen látták, de azok, akik nem rendelkeztek ilyen dokumentumokkal azokat rossz szemmel nézték. Majd a későbbiekben e-nélkül érkezőket be sem engedték az országba.

(1.kép)³

Ezt követően már gazdasági okokból szabályozták a be- és kiutazást, és mai szóhasználattal élve nem elsősorban útlevél-, hanem vámügynek tekintették azt. A megyék közötti közleke-

² AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 562/2006/EK RENDELETE

³ Nagy Pál: Szüleim emlékére (magánkiadás) Debrecen, 1997 – 1.kép

déshez az alábbi úti okmányok voltak használatban - Levél, Úti-Levél, Utazó Levél, Útlevél, továbbá az ilyen célt is szolgáló, a céhlegények részére kiadott Bizonyság Levél, Vándorkönyv, Vándorlókönyv.⁴

Az 1700 évek elején már kötelezték az úti okmányok használatát, valamint leírták, hogy ilyen adatoknak kell szerepelniük benne, kötelezték az okmányok használóit azok lejárta után visszaszolgáltatni. Érdekesség, hogy az okmányokhoz egy kérdőívet is csatoltak, ami részletesen tartalmazta a személyleírást az okmány használójáról, mivel a fényképet még nem ismerték.

Az utazó levelek felhasználói elsősorban diákok, mesterlegények voltak, akik tanulni mentek más országokban. Az 1800-as évekre jellemző, hogy ekkor adták ki az első útlevélkönyvecskét, amely már formailag is hasonlít a XX. századbeli útlevelekhez. Fénykép beragasztását az útlevélbe legelőször XX. század elején vezették be, annak igazolására, hogy valóban az útlevél aláíróját és tulajdonosát ábrázolja.

A magyar úti okmányok történetében 1867 és 1989 közt több korszakot különböztethetünk meg. Magyarországon a korai szakaszban nem határozták meg az útlevelek és úti okmányok tartalmát, formáját, kiadási szabályait sem. Az útlevelek száma elenyésző volt, és nem nagy jelentőséggel bírt, mivel a legtöbb európai országba történő belépéshez nem volt szükség útlevélre, úti okmányra.

A második világháborút követően jelentek meg nyílt jogszabályok, de már ekkor is érvényben volt a következő időszak másik lényeges sajátossága a külföldre utazás feltételeinek rendkívüli mértékű megszigorodása. Nagyon kevesen utazhattak külföldre, valamint az útlevelek kiadásának jelentősége még a korábbi korszakokhoz képest is lényegesen háttérbe szorult. Kevés szabály létezett, melyek a mai napig nem kerültek elő, titkosították - számos kutató szerint nem kizárt a szovjet „megszállás” hatása. Ezzel ellentétben a hivatalos külföldi utak száma kiemelkedően magas volt.

Az első fontos áttörést 1945 után érezhették az utazni szándékozók az okmányok terén, amit a 4.340/1945 ME, majd a 612.953/1946 BM rendeletek szabályoztak. A jogszabályok már világossá tették az útlevél-kiállítóhatóságok körét. Azonban a politika még mindig fontos szerepet töltött be abban, hogy ki kaphat útlevelet.

Magyarországon ebben az időszakban magánútlevél, szolgálati útlevél, diplomata útlevél, tengerész szolgálati könyv, dunai hajós útlevél volt forgalomban.⁵

⁴ dr Bencsik Péter – dr Nagy György: A magyar úti okmányok története 1945–1989 Budapest, 2005, Tipico Design

⁵ dr Bencsik Péter - Az útlevelek ellenőrzése az országhatáron, 1945–1989

1949–61 közti időszakban az útlevelek típusai és azok megszerzésének módjai nem változtak. Ekkor ismét olyan jogszabályok jelentek meg melyek ismeretlenek, titkosak voltak.

A Határőrségnek az 50-es évekre utaló iratai között megtalálható egy összefoglaló, ami alapján ki lehet következtetni az akkor érvényben lévő útlevelgyakorlatot.

Például, aki Budapesten lakott valamint hivatalos ügyben kívánt utazni egy másik államba, akkor az ÁVH Útlevélosztályán keresztül közvetlenül intézhette a papírjait, más esetben pedig a lakóhely szerint illetékes rendőrhatósághoz kellett fordulni.

(2.kép)⁶

Az útlevelek érvényességi ideje meghatározott volt a mai gyakorlattal megegyezően, viszont területi korlátozás hatálya alatt állt. Ez a korlátozás azt jelentette, hogy csak egy bizonyos országba lehetett vele utazni, más államba való utazásra nem volt érvényes.

A fent leírtakon kívül még egy kiutazási engedély beszerzését is előírták, ami egyenértékű volt kiutazási vízummal.

Továbbá ha olyan országba kívánt utazni a személy ahol vízumkényszer állt fenn akkor azt is be kellett szereznie. Az 1953-as években változásokat terveztek az útlevelekkel kapcsolatban, ami szigorításokat jelentett főként az ellenőrzések terén. Ebben az időszakban elég nagy számban voltak jelen a kiutazási engedélyek hamisítói, akiket elég nehéz volt felfedni. Az engedélyeket kiadó hatóságokat kötelezték arra, hogy 48 órával a határátlépés előtt értesítse a FEP-et, a forgalom-ellenőrző pontot, a kiutazni kívánczó személy érkezéséről.

Később az 1956-os forradalom mindent felborított, a szabályok tovább szigorodtak a kiutazás feltételei teljesíthetetlenek voltak. Viszont bővült az utazásra jogosító okmányok köre is.

Az útlevelek hamisítás elleni védelmére ebben az időszakban kevés figyelmet fordítottak, hogy ennek mi volt az oka azt számos kutatónk másként magyarázza. Ezt ellensúlyozva az ellenőrzésekre fektették a hangsúlyt, talán a költségkímélés szempontjából! – olyan intézke-

⁶ Nagy Pál: Szüleim emlékére (magánkiadás) Debrecen, 1997 – 2.kép

déseket vezettek be, mint a szigorított ellenőrzés, hamis okmányok felfedéséhez szükséges oktatás, valamint fejlesztették a technikai eszközöket.

Az ezt követő időszakban 1989-ig bezárólag valamelyest változtak mind a határátlépés mind pedig az úti okmányok, természetesen az akkori politikát követve.

Megindult az egyes határszakaszokon a kishatárforgalom, melyeknek feltételeit szerződésekben fogalmazták meg. Már a nyugati országokba is lehetett utazni, de a szocialista territóriumokat továbbra is sokkal könnyebben lehetett elérni. Ezek magyarázatát már nem politikai okokra vonatkoztatták hanem „állambiztonsági szempontok alapján korlátozták”.⁷

Úti okmányok ellenőrzése:

Útlevelek ellenőrzését a határátléptetést végrehajtó hatóságok önálló, valamint a szomszédos állammal közösen végezték.

Önálló ellenőrzés során a ki- és beléptetést a két állam egymástól függetlenül, külön helyen, saját területén végezte el.

A közös ellenőrzések során - mint a nevében is tükröződik- a határátlépést közösen, azonos határállomáson hajtották végre, természetesen egymás jogszabályait figyelembe véve.

Az államhatárt csak olyan úti okmánnyal lehetett átlépni melyet az adott állam elismert, az arra feljogosított szerv állított ki, eredeti, valamint az a személy használta fel, akinek a nevére és személyes adataira volt kiállítva, időben érvényes, tehát még az úti okmány érvényességi idején belül használták fel.

Követelmény volt egyéb feltételekkel való rendelkezés is, melyet egy-egy állam saját hatáskörében állapított meg, gondolok itt az anyagi feltételekre, szállás lehetőségre, meghívó levélre, vízumra.

Sajnos az útlevelek és határátlépési engedélyek ellenőrzési technológiájáról nem sokat tudunk nem sok írásos anyag található a régmúlta visszatekintően.

Annyi igazolható, hogy az okmányokat lepecsételték, vagy ahogy akkor használták, záradékkolták. A rongált, időben nem érvényes, hamis vagy hamisított okmányt felhasználó személyt visszatartották, eljárást kezdeményeztek, visszairányították. Az átlépő személyekről nyilvántartást vezettek, jegyzékelték. Az ellenőrzéseket az utasok előtt is, és elkülönítve is végezhették, természetesen a személyazonosítást követően. A járművek esetében (autó, hajó, vonat, repülő) is végeztek ellenőrzést melynek külön szabályai voltak. A határállomásokon

⁷ dr Bencsik Péter - Az útlevelek ellenőrzése az országhatáron, 1945–1989

történő vizsgálat kiterjedt az okmány minden elemére, fénykép, aláírás, meglévő bélyegzőnyomatok, ki- és beléptetés helye és ideje egyaránt. Továbbá meg kellett állapítani, hogy az átlépő személy nem szerepel-e a kitiltottak listáján.

Ezek az ellenőrzések igen hosszú időt vettek igénybe, ami elsősorban a vasúti forgalmat akadályozta, késleltette. Ennek a „hibának” a kiküszöbölésre menet közbeni ellenőrzést vezettek be.

Az 1975-1976-os évben kisebb technikai fejlődést tapasztalhatunk, mely során a járműveket három lépcsőben ellenőrizték. Az osztrák határon volt az első „FTR” (FOTOTECHNIKAI RENDSZER), ami egy úti okmányok kezelésére és ellenőrzésére szolgáló technikai rendszer volt. A határellenőrzési informatikai rendszer az idők során számos fejlődésen esett át. Időrendben a következők: kisszámítógépes rendszer, Fototechnikai rendszer (FTR), Határőrségi Automatizált adattovábbító rendszer (HAAR), Solarium 21 Rendszer, Kaktusz-1 Rendszer, Határregisztrációs Rendszer (HERR), HEER I+ SIS (Schengen Information System) kapcsolódása.⁸

A határállomásra érkező gépjárműveket az ellenőrzés céljából az útlevelező fulkák mellé irányították, ahol leolvasásra került a rendszám, annak felségjelzése. Az ellenőrzések során a fulkében lévő személy egy tv kamerán keresztül bemutatta az okmányt a központnak, ahol prioritáltak, majd egy lámpa segítségével jelezték a továbbhaladást.

Az ellenőrzés Magyarországon 1988-ban változott átfogóan, a jelentős változás társadalmi nyomásra történt a Határőrség áttért a „szelektív” határforgalom ellenőrzésre.⁹

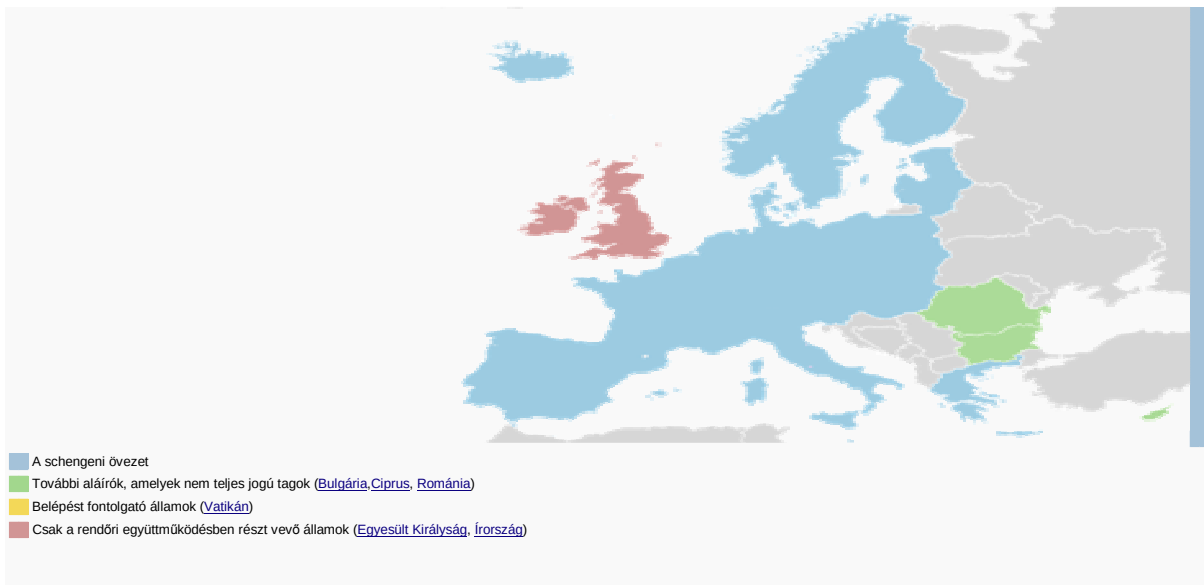
Magyarország 2004.május 1-én csatlakozott az Európai Unióhoz majd 2007. december 21-én a schengeni övezethez szárazföldi részen. A repülőterek határállomásain 2008. március végétől léptek hatályba a schengeni szabályok. E két fontos esemény gyökeresen megváltoztatta a határátkelőhelyeken történő ellenőrzéseket, valamint a hozzájuk fűződő követelményeket.

A Schengeni határ ellenőrzési kódex, mint jogszabály határozza meg a személyek ellenőrzését a határátkelőhelyeken.

⁸ Hadtudományi Szemle, Budapest, 2011. 4 évfolyam 4. szám

⁹ dr Bencsik Péter - Az útlevelek ellenőrzése az országhatáron, 1945–1989

Jogi aktusként említhetjük az Európai Parlament és Tanács 562/2006EK rendeletét (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról szóló módosító jogszabályt.¹⁰

(3.kép)¹¹

A Schengeni térségben részt vevő uniós tagállamok:

1995: Belgium – Franciaország – Hollandia – Luxemburg – Németország – Portugália – Spanyolország

1997: Ausztria – Olaszország

2000: Görögország

2001: Dánia – Finnország – Svédország

2007: Cseh Köztársaság – Észtország – Lengyelország – Lettország – Litvánia – Magyarország – Málta – Szlovákia – Szlovénia

A Schengeni térségben részt vevő nem uniós tagállamok:

2001: Izland – Norvégia

2008: Svájc

Uniós tagállamok, amelyeknek a schengeni térséghez való csatlakozása folyamatban van: Bulgária – Románia

Nem uniós tagállamok, amelyeknek a schengeni térséghez való csatlakozása folyamatban van: Liechtenstein A schengeni térségben részt nem vevő uniós tagállamok: Ciprus – Egyesült Királyság – Írország (2011. júniusában)¹²

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006R0562:HU:NOT> 2012.10.05

¹¹ http://hu.wikipedia.org/wiki/Schengeni_egyezm%C3%A9ny 2012.10.05. – 3.kép

¹² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3011151HUC.pdf , 2012.10.05.

I. Fejezet

Okmányok, határátlépési engedélyek, tartózkodási engedélyek általános megfogalmazása

Mi is az **okmány**: „A személyekre, tárgyakra, szerződésekre vonatkozó, fontos adatokat tartalmazó állami szervek által kibocsátott igazolványokat, iratokat, igazolásokat, értékcsikket okmányoknak nevezünk. Az okmányvédelemben és az okmányellenőrzés szempontjából két nagy csoportot különböztetünk meg, biztonsági és általános okmányok.”

Általános okmány: „Mindazon okmányok, melyek a biztonsági okmányok csoportjából kimaradtak, nem biztonsági eljárással készülnek, de a személyek, szervek, intézmények kapcsolataiban gyakran előfordulnak és egy-egy társadalmi egység vagy személy szempontjából fontosak (pl. vállalati igazolások, megállapodások).”

Biztonsági okmány: „Természetes és jogi személyekkel, tárgyakkal, objektumokkal közvetlen, vagy közvetett kapcsolatban lévő olyan irat, amely tulajdonosának személyét hitelesen igazolja, vagy jogosultságok gyakorlását, illetve kötelezettségének teljesítését teszi lehetővé, amennyiben az irat jogszerűtlen, illetve rendeltetésellenes használata nemzetbiztonsági, közbiztonsági, bűnügyi, igazgatási vagy egyéb nemzetgazdasági érdeket súlyosan sérthet.”

Határátlépési igazolvány: „A határátlépési igazolvány nem úti okmány. A határátlépési igazolvány határátlépésre feljogosító okmány, mely annak a magyar állampolgárnak adható, akinek nemzetközi szerződésből eredő feladata vagy szolgálata ellátása érdekében az államhatár rendszeres átlépése szükséges. A határátlépési igazolványra jogosultak körét és kiadásának feltételeit nemzetközi szerződés állapítja meg.”

Úti okmány: „Úti okmány az útlevél, valamint nemzetközi szerződésben, továbbá a Kormány rendeletében meghatározott, a külföldre utazásra, illetőleg az onnan való visszatérésre jogosító hatósági igazolvány, bizonyítvány vagy irat.”

Vízum: „az idegenrendészeti törvényben meghatározott feltételek teljesítése esetén a Magyar Köztársaság területére történő beutazásra, átutazásra, az abban meghatározott célú és időtartamú tartózkodásra, valamint kiutazásra jogosító engedély, amelyet az arra illetékes szervek meghatározott formában az útlevélbe, vagy külön lapra helyeznek el.”¹³ Jelenleg hatályos szabályozás szerint Magyarországon való huzamosabb tartózkodás és letelepedés a „2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról” szóló rendelkezés alapján történhet.¹⁴

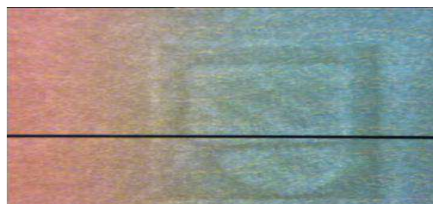
¹³ Rendőrtisztai Főiskola- Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet az okmányvizsgálói tanfolyam hallgatói számára /2006/

¹⁴ <http://www.nyilvantarto.hu/hu/utlevel>, 2012.10.05.

Okmányokhoz alkalmazott papírokkal, nyomdatechnikai eljárásokkal szemben támasztott általános és biztonsági követelmények (fejezet alcímében néhány alapvető fogalom és módszer található, a felsorolás nem teljes)

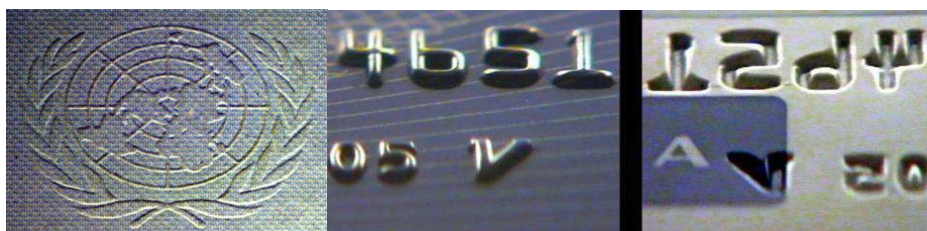
¹⁵ **Fogalmak:**

Biztonsági szál: „Szintetikus szál, néha nagyon lecsökkentett mikrovonalas nagyságú szöveggel nyomtatva, amit átfűznek a papíron, hogy megvédjék a lapcsere vagy papírhamisítás ellen.”

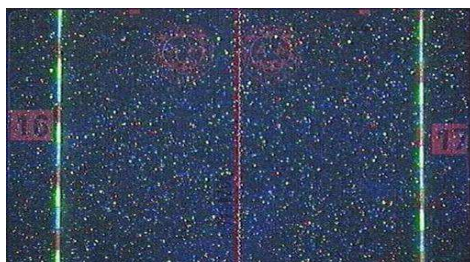
(4.kép)

Dombornyomás: „Egy hitelesítő lenyomat, vagy más jellegzetesség biztonsági okmányban történő felhasználása. Az így kapott ép egy kiemelkedő perforált vagy nyomtatott lenyomattól állhat.”

(5.kép)

Fluoreszkálás: „A tinta, papír, vagy a biztonsági okmány más alkotó elemének pozitív reakciója,

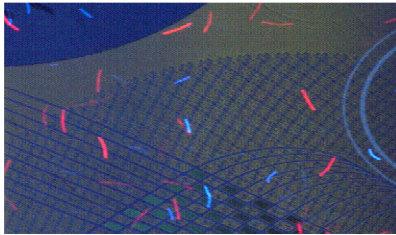
(6.kép)¹⁶

amikor ultraibolya sugárzás éri(lumineszencia).”

¹⁵ Rendőrtiszt Főiskola- Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet az okmányvizsgálói tanfolyam hallgatói számára /2006/

¹⁶ <http://prado.consilium.europa.eu>, 2012.10.05. – 4.-6 kép

Fluoreszkáló rostok:”Rendes körülmények között a papírgyártás során a papírban elhelyezett biztonsági rostszála, amelyek ultraibolya fény alatt fluoreszkálhatnak”

(7.kép)

Fluoreszkáló festék/tinta:”Festék/tinta, amely lumineszcenciával reagál, ha ultraibolya fényvel megvilágítják. Sok esetben ezzel a festékkal/tintával készített nyomat vagy szöveg természetes fénynél vizsgálva nem látható.”

(8.kép)

Háttérnyomtatás (alnyomat):”Minta vagy rajzolat, amely az okmányok lapjain látható és annak megjelenése szempontjából döntő fontosságú. A szöveget rendszerint a minta fölé nyomtatják, bár néhány esetben lehetséges fordítva is.”

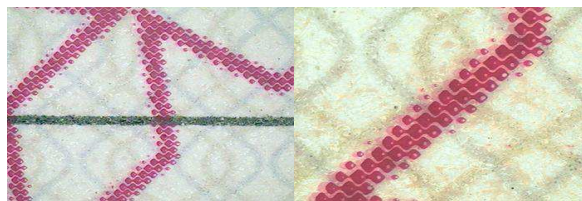

(9.kép)¹⁷

Kevert-átmeneti kép:”Egy látható kép, amelyet „összezavarva” nyomtatnak, és csakis egy speciális dianéző (prizma) használatával – ami módosítja a fény útját – lehet meglátni.”

¹⁷ <http://prado.consilium.europa.eu> 2012.10.05. -7-9.kép

Mélynyomtatás (metszett-mény, intaglió): "Olyan domború nyomtatás, amihez finoman vésett sablont használnak, amely gazdag részletezést eredményez. A részletek kidolgozottság, megjelenítése és a festék szétfutásának vizsgálata árulja el a módszer hamisítását."

(10.kép)

Múlékony tinta: "Olyan tinta, amely folyadékból könnyen eloszlik. Ezt védelemként a vegyi hamisítások ellen az alnyomatok előállításánál használják."

Ofszetnyomtatás: "Általában csak „ofszetként” utalnak rá erre a legegyszerűbb és legelterjedtebb nyomtatási módszerre. A nyomtatási és nem nyomtatási felületek a nyomtatási lapon azonos szinten találhatók, és vegyileg elkülönítettek. A nyomtatás e formája, dombornyomás nélküli, sima egységes képet eredményez."

(11.kép)¹⁸

Száraz ofszet: "A magasnyomtatás egy speciális fajtája, ami az ofszet módszert alkalmazza. A kiemelkedő nyomtatási felületen lévő nyomtatandó információt sima felületű hengerre másolják át, ami majd továbbítja a nyomtatott felületre. Ez az eljárás sima, lenyomat nélküli képet eredményez, de a magasnyomtatás – a módszerre jellemző – halvány körvonalat eredményez."

Szitanyomtatás (szitázás): "Más néven selyemernyő nyomtatásnak is nevezik. Ennél a nyomtatási eljárásnál porózus szűrőt, szitaszövetet használnak nyomtatási felületként. A nyomtatási képet mechanikai, vagy fotomechanikai (fényképészeti) eszközökkel hozzák létre a szűrőn. A szitán, a képen kívüli terület tömített, amelyen a festék nem szűrődik át, a nyomtatási felületen lévő képfelületre. Ez az önmagában is használatos, különösebben nem technikai eszköz igényes nyomtatási eljárás – a festékvastagság miatt – ugyanolyan domború hatást eredményez, mint a mélynyomtatás, ezért a hamisítók annak utánzására is alkalmazzák. Az általa létrehozott nyomat könnyen felismerhető "csipkézet" széleiről."

¹⁸ <http://prado.consilium.europa.eu> 2012.10.05, 5-8.kép, 2012.10.05.- 10-11.kép

Szivárvány nyomtatás:”Olyan nyomtatás, ahol az egyik szín fokozatosan beleolvad a másikba. A színeket egy egyszerű eljárással nyomtatják és nincs közöttük kivehető elkülönülés. Leginkább alnyomati vonalrendszerek kialakítására használják.”

Vízjel: A legtöbb biztonsági okmánypapírban képi, szöveges, vagy ezek kombinációjaként létrejött „nyomat”, melyet a papír vastagságán lévő különbségek eredményeznek. A papírgyártási eljárás során állítják elő az öntő mintán, vagy egy megmunkált hengeren lévő kiugró forma nedves papírpépbe nyomásával. Akkor válik láthatóvá, amikor a papírt fény felé tartják. A vízjel ultraibolya fényre nem reagál.”- fajtái: egy tónusú, kéttónusú, több tónusú vízjel.

Okmányvédelmi tevékenység:”Az adott biztonsági okmányban alkalmazásra kerülő okmányvédelmi elemek összessége, azok részletező leírása.”

Okmányvédelmi rendszer:”A biztonsági okmány okmányvédelmi kategóriához igazodó általános okmányvédelmi követelményrendszer.”¹⁹

A biztonsági okmányok védelmének általános szabályai

„5. § (1) A biztonsági okmányt

a) olyan kémiai, technológiai, technikai, valamint adminisztratív védelemmel kell ellátni, amely megfelelő szinten biztosítja az okmányhamisítás elleni védelmét, a hamisítások gyors felismerését”

„(2) A Szakszolgálat e rendeletben meghatározott jogköre a biztonsági okmány kémiai, technológiai, technikai védelmével kapcsolatos feladatokra terjed ki.

(4) Az okmányvédelmi kategóriák felsorolását, valamint az azokra vonatkozó általános biztonsági, védelmi követelményeket a rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.”²⁰

A kormányrendelet ötödik szakasza tartalmazza a kémiai, technológiai és technikai valamint az adminisztratív védelem szabályait. A biztonsági okmányok elkészítésénél, előállításánál nagyon fontos ezek összhangja.

A kémiai védelmi rendszer igen meghatározó a hamisítások megnevezése szempontjából, ezért az okmányok előállítási folyamatának kezdetétől jelen van. Olyan folyamatok, alkalmazások, anyagok, melyek a papír anyagában, nyomdafestékekben, írószerekben, párnafestékekben, ragasztókban megtalálhatók.

Technológiai védelemmel az okmányok gyártásánál, nyomdai eljárások során, illetve az okmányok összeállításánál találkozhatunk. Olyan speciális jellegzetességeket tartalmaz, ami megnevezi a hamisításokat ugyanakkor könnyen felismerhetővé teszi azt.

¹⁹ Rendőrtiszt Főiskola- Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet az okmányvizsgálói tanfolyam hallgatói számára /2006/

²⁰ 86/1996.(VI.14.) Korm. Rendelet a biztonsági okmányok védelmének rendjéről

A technikai védelem egyéb jogszabályi feltételeknek is meg kell hogy feleljen, ilyen az engedélyezés, előállítás kiválasztása, egyéb kötelezettségek és hatósági felülvizsgálat, melyet a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézete jogosult elvégezni.

Adminisztratív védelem alatt jogszabályok rendszerét találjuk, melyek az igazgatás, ügyintézés és ügykezelés során alkalmazott előírásokban, adatvédelmi és adatkezelési szabályokban nyilvánulnak meg.

²¹A 86/1996.(VI.14.) Korm. Rendelet a biztonsági okmányok védelmének rendjéről szóló 1. számú melléklete a biztonsági okmányok három kategóriáját tartalmazza tételesen felsorolva. A 2. számú mellékletben az okmányvédelmi kategóriák meghatározásánál irányadó szempontokat találjuk melyek a következők:

„1. „A” védelmi kategória

Az e védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányok minden alkatrészét védeni kell a teljes, illetve részleges hamisítás ellen. A védelmi módszereknél a kémiai, technikai, technológiai és adminisztratív eljárásokat együtt kell alkalmazni.

2. „B” védelmi kategória

Az e védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányok egyes főbb alkatrészeit kell a teljes vagy részleges hamisítás ellen védeni. A védelmi megoldásoknál a kémiai, technikai, technológiai és adminisztratív módszereket differenciáltan kell alkalmazni.

3. „C” védelmi kategória

Az e védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányok hamisítása ellen és annak felismerése érdekében adminisztratív védelmi eljárásokat kell alkalmazni.”

Az okmányok biztonsági besorolását egy feljogosított szerv végzi, viszont kibocsátó köteles figyelembe venni a Szakszolgálat javaslatait, továbbá a felügyelő miniszterrel egyetértésben a Nemzetbiztonsági Szolgálatokat irányító miniszter fog dönteni végsősorban az adott okmány kategorizálásáról. A Szakszolgálat határozza meg a biztonsági okmány okmányvédelmi rendszerét valamint az ellenőrzésre vonatkozó szempontokat.

Tehát ezek a szabályok biztosítják azt, hogy „bárki” vagy bármilyen cég nem készíthet, bocsáthat ki biztonsági okmányt.

²¹ 86/1996.(VI.14.) Korm. Rendelet a biztonsági okmányok védelmének rendjéről szóló 1-2 számú mellékletei

A biztonsági okmány előállítójának kiválasztása

„7. § (1) Biztonsági okmány, illetve az annak előállításához szükséges okmányalkatrészek előállításával csak olyan szervezet bízható meg, amely - a kibocsátó ellenőrzése alapján – rendelkezik.

a) az 1. számú melléklet I. része alatti biztonsági okmányok esetében az EU minősített specifikációban, az 1. számú melléklet II-III. része alatti biztonsági okmányok esetében pedig a Szakszolgálat által elkészített okmányvédelmi rendszertervben meghatározott előírások teljesítéséhez szükséges műszaki, technikai, technológiai feltételekkel,

b) zártrendszerű, a szigorú elszámolást lehetővé tevő technológiai-szervezeti rendszerrel és az azt szabályozó biztonsági szabállyal,

c) a tevékenységnek megfelelő belső ellenőrző apparátussal, őrző biztonsági személyzettel és technikai berendezésekkel,

d) a selejt és hulladékanyagok zártrendszerű megsemmisítéséhez szükséges berendezéssel vagy eljárásrenddel, és

e) vállalja, hogy eleget tesz az e rendeletben foglalt további okmányvédelmi előírásoknak és egyéb kötelezettségeknek.

(2) Az „A” és „B” védelmi kategóriába tartozó biztonsági okmányt előállító szervezet kiválasztása során az (1) bekezdés a) pontja szerinti feltételek vizsgálatát a kibocsátó a Szakértői Intézet bevonásával folytatja le.”²²

A biztonsági okmányok készítésére vonatkozó szabályok mellett a törvény is védi, illetve szankcionálja az okmányokkal kapcsolatos bűncselekményeket.

Az ide vonatkozó bűncselekményeket az 1978. évi IV. tv. a Büntető Törvénykönyvről, annak XVI. Fejezetében a közbizalom elleni bűncselekményeken belül a III. címben találhatjuk, melyek a következők: „274.§. Közokirat-hamisítás, 276.§. Magánokirat-hamisítás, 277.§. Visszaélés okirattal, 277/A. Egyedi azonosító jel meghamisítása”.²³

A felsorolt szakaszokban megtalálhatjuk az okiratokkal kapcsolatos delictumokat és azokhoz tartozó tényállásokat, szankciókat.

²² 86/1996.(VI.14.) Korm. Rendelet a biztonsági okmányok védelmének rendjéről

²³ 1978. évi IV. törvény a. Büntető Törvénykönyvről

Okmányokkal történő határátlépési feltételek szigorításai - könnyítései az Európai Unió és a schengeni csatlakozást követően

A határforgalom ellenőrzés egy olyan szolgálati forma, tevékenység mely az ebben dolgozó személyek alapos kiképzését és felkészültségét igénylő, összetett és azonnali intézkedéseket követel meg.

Ez azt jelenti, hogy az ellenőrzésben résztvevőknek folyamatosan követniük kell a jogszabályokat, ismerniük kell az okmányokat, a jellemző hamisítási formákat, tudniuk kell a technikai eszközök alkalmazását, folyamatosan képezniük kell magukat.

Mint ismeretes, Magyarország 2004. május 1-én csatlakozott az Európai Unióhoz, majd 2007. december 21-én a schengeni övezethez.

Az uniós tagságunk gyökeresen megváltoztatta az ellenőrzési rendszert, ami nem érte váratlanul az akkori „HATÁRŐRSÉGET”, ugyanis már időben elkezdtek a fejlesztéseket, oktatásokat és az eszközök beszerzését, amihez minden téren megfelelő támogatással rendelkeztek. Az Európai Unió belső határain a schengeni csatlakozást követően a határellenőrzés teljesen megszűnt, csak a mélységi ellenőrzés jelezte, hogy jelen van a „közeg”.

A külső határok viszonylatában viszont megerősítés történt személyi és technikai téren egyaránt, továbbá a Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség (FRONTEX) folyamatosan műveleteket tervezett, tervez a tagállamokkal közösen, szoros egyetértésben, aminek az alapját az Európa Tanács 562/2006/EK rendelete, a Schengeni Határellenőrzési Kódex képezi.

A Kódex megfogalmazása szerint: „a határellenőrzés a határon végzett, a határforgalom-ellenőrzésből és a határőrizetből álló tevékenység, amely kizárólag a határ átlépésére irányuló szándék vagy az átlépés esetén, minden más októl függetlenül kerül végrehajtásra.”²⁴

A tagállamok határait külső- és belső határookra osztották fel, a tényleges határellenőrzés a külső határokon kerül végrehajtásra, de bizonyos esetekben a belső határokon is vissza lehet állítani, amennyiben szükséges. A belső ellenőrzés elmaradása - valljuk be- jelentős gazdasági érdek volt. Így mind az áru és természetesen az állampolgárok szabad mozgása is lehetővé vált, illetve felgyorsult.

A schengeni határátkelőhelyek úgy kerültek kialakításra, hogy az átlépő személyek, járművek és áruk ellenőrzését gyorsan, biztonságosan, valamint nem utolsósorban kulturáltan végrehajthassák.

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006.március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)

Az átkelőhelyek kialakítása már korábban is megfelelt az elvárásoknak, hiszen több helyen a ki- és belépő forgalmi sávokat elválasztva, az utasokat és a járműkategóriákat elkülönítve ellenőrizték.

Ez azért nagyon fontos, mert mind a személyeknek, járműveknek és áruknak eltérő követelmények alapján történik az átléptetése, ezáltal a szelektálása.²⁵

„Határforgalom-ellenőrzés

35/A. § (1) A rendőrség a határátlépésnek az Európai Unió kötelező jogi aktusaiban és jogszabályokban meghatározott feltételeit ellenőrzi, ennek során jogosult az államhatár átlépésére jelentkező személyek személyazonosságát megállapítani, úti okmányát ellenőrizni, a személy tárgyait és járművét átvizsgálni.

(2) A rendőrség a tranzitterületen is jogosult a tranzitterületen tartózkodó személyek személyazonosságát megállapítani, az úti okmányukat ellenőrizni, a tranzitterületre történő be- és kilépés, valamint az ott tartózkodás jogszerűségét ellenőrizni.

(3) A rendőrség a határforgalom ellenőrzése során engedélyezi a határátlépés jogszabályban meghatározott feltételeivel rendelkező személyek határátlépését, illetve megtagadja a határátlépés feltételeivel nem rendelkező személyek határátléptetését.

35/B. § (1) A Rendőrség a határforgalom-ellenőrzés során a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról szóló, 2006. március 15-i 562/2006/EK rendelet - az 562/2006/EK rendeletnek a vízuminformációs rendszer

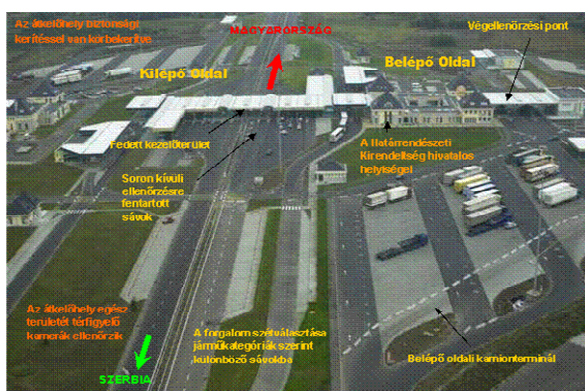
(VIS) Schengeni határ-ellenőrzési kódex keretében való alkalmazása tekintetében történő módosításáról szóló, 2009. január 14-i 81/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított - 7. cikk (3) bekezdése szerinti ellenőrzések lefolytatása céljából a vízumbélyeg sorszáma ellenőrzésével végez keresést a Vízuminformációs Rendszerben.

(2) A Rendőrség az (1) bekezdés szerinti ellenőrzések lefolytatása céljából a vízumbélyeg sorszámanak és a vízumbirtokos ujjnyomatának együttes ellenőrzésével is végezhet keresést a Vízuminformációs Rendszerben.”²⁶

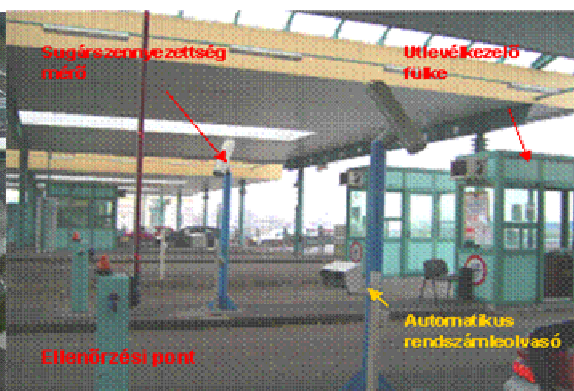
²⁵ Hadtudományi szemle: 2009.sz. Hanuska Miklós: A határforgalom ellenőrzés tartalma a Schengeni követelményeknek megfelelően

²⁶ 1994. évi XXXIV. Törvény a Rendőrségről

Az átkelőhelyeken történő ellenőrzés könnyítése érdekében a belépő forgalomra nagyobb hangsúlyt helyeznek a kilépővel szemben.

12.kép: Szeged Autópálya-határátkelőhely látképe

13.kép: Szeged Autópálya-határátkelőhely kezelőfülkék²⁷

A könnyített ellenőrzést a határátkelőhely vezetője rendelheti el, mely csak ideiglenes, az elrendelést megalapozó körülmény idejére, fokozatosan történő bevezetésével kerülhet sor. Mint említettem, a határforgalom-ellenőrzésnek gyorsnak, kulturálynak és biztonságosnak kell lennie. Nem csak az átkelőhely megközelítése, a kialakított sávok, elkülönített ellenőrzési helyek fontosak, hanem a végrehajtó állomány szempontjából fontos létesítmények kialakítása is, melyek szintén jelentős fontossággal bírnak. Az átléptetés szempontjait tekintve változást tapasztalhatunk, megkülönböztetésre kerültek a „szabad mozgás közösségi jogával rendelkező személyek” az uniós állampolgárok valamint a családtagjaik és a 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelve alapján alkalmazandó jogszabály szerinti személyek esetében.

A harmadik ország állampolgárai pedig azok a személyek, akik a Szerződés 17. cikkének (1) bekezdése szerint nem uniós állampolgárok és nem élveznek az uniós polgárokéval megegyező jogokat a szabad mozgás tekintetében.

A határon történő ellenőrzés tehát nem más, mint az, hogy az átlépésre jelentkező személy, jármű és utas beléphet-e az Unió területére illetve elhagyhatja-e az Unió területét.

Természetesen a szabad mozgás jogával rendelkező személyek esetében itt is kivételről beszélhetünk, hiszen jogukban áll hazatérni, belépni az Európai Unió területére.

A harmadik országok állampolgárainak be- és kiléptetésére akkor kerülhet sor, ha átlépésre jogosító feltételeknek megfelelnek, valamint nem állnak beutazási tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzés hatálya alatt a SIS-ben, nem jelentenek veszélyt az Unió belső biztonságára,

²⁷ Hadtudományi szemle: 2009.sz. Hanuska Miklós: A határforgalom ellenőrzés tartalma a Schengeni követelményeknek megfelelően, 12-13. kép

közbiztonságra, közegészségügyre, nemzetközi kapcsolatokra valamint a nemzeti adatbázisban ugyanezen okok miatt sem szerepelnek.

Az ellenőrzés során az útlevélnkezelő minimum ellenőrzést hajt végre a szabad mozgás jogával rendelkező személy esetében, mely során dönt hogy átléptethető, alapos ellenőrzés szükséges vagy nem léptethető át.

A harmadik országok állampolgárai esetében alapos ellenőrzést kell végrehajtani(kivétel a tagállamok családtagjai), melynek tartalma eltér a beutazni illetve a kiutazni szándékozó személy vizsgálatánál.

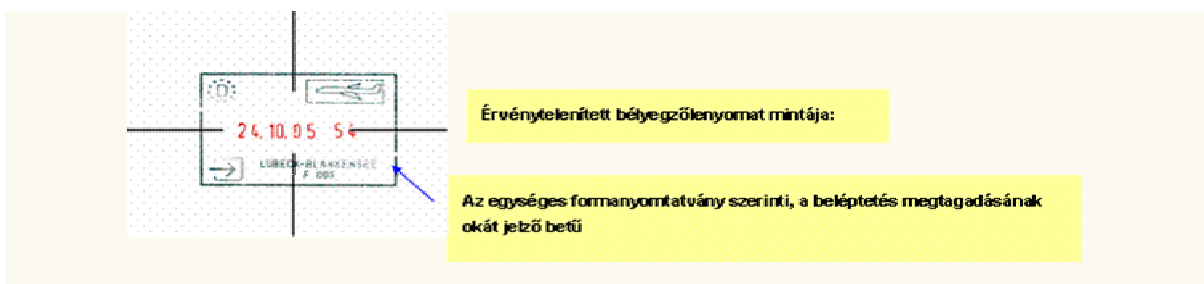
Amennyiben a határátlépés nem engedélyezhető egy személy, jármű vagy áru esetében, meg kell tagadni a beléptetést.

A beléptetés megtagadásának végrehajtása esetében, ha a harmadik országbeli állampolgár nem teljesíti a beutazáshoz szükséges feltételeket, valamint nincs tartózkodási engedélye valamely tagállam területére vagy a visszautazáshoz jogosító vízuma.

A beléptetés megtagadását azonnal végre lehet hajtani, melyet a hatóság hajt végre a nemzetközi szabályok szerint.

A megtagadás esetében egy formanyomtatványt (határozatot) töltenek ki melynek másolati példányát az érintett fél is megkapja.

Az útlevélnkezelő az útlevélnbe helyez egy beléptető bélyegző-lenyomatot, azt a rendszeresített tollal keresztirányban áthúzza, majd egy betűjel feltüntetésével jelzi annak okát. Természetesen minden egyes beléptetés megtagadást regisztrálnak.

14. kép²⁸

Az fenti ábrán látható az útlevelekben elhelyezett átléptető bélyegzőlenyomat szabályos érvénytelenítése.²⁹

²⁸ Hadtudományi szemle: 2009.sz. Hanuska Miklós: A határforgalom ellenőrzés tartalma a Schengeni követelményeknek megfelelően, - 14.kép

²⁹ 7/2008. (OT 6.) ORFK utasítás a határforgalom ellenőrzése során alkalmazott határátléptető-, a határátlépés helyének és idejének utólagos bejegyzésére szolgáló-, valamint a kiegészítő bélyegzők alkalmazásáról

II. Fejezet

Az okmányhamisítás kialakulása az úti okmányok terén

„A magyar úti okmányok története” című műből kiderül, hogy nem kellett minden esetben úti okmányt, útlevelet felmutatni határátlépéseknél. Ez természetesen csak bizonyos országok között működött. Egyébként a határok átlépését szigorúan vették ahol volt ellenőrzés, sőt még az országon belül is fel kellett mutatni a papírokat.

Az útleveleket természetesen már az 1800 években is hamisították. Az ellenőrzést nem csak a katonák végezték, hanem a szállást adó „korcsmárosok” és jegyzők is. Az okmány nélküli személyeket, illetve e személyek befogadóit is keményen megbüntették.³⁰

A kezdetleges úti levelek semmilyen biztonsággal nem voltak ellátva csupán egy pecséttel, ezért hamisításuk egyszerű volt, nagyobb problémát jelentett viszont a papír beszerzése.

Amikor már komolyabb technika is megjelent, vele párhuzamosan fejlődött, sőt túlszárnyalta a hamisítók elképesztő tudása, esetenként még jobb minőségű okmányt állítottak elő, mint az eredeti volt. A hamisítók rendszerint olyan iratokat, okmányokat hamisítottak melyek kevés anyagi ráfordítással jártak, minimális biztonsági jegyekkel voltak ellátva. A hatóságok természetesen egyre jobb és biztonságosabb (drágább, bonyolultabb beszerzés, időigényes) okmányokat készítenek, ezért megnőtt az okmányokkal történő visszaélések és az okmányhamisítások száma.

Másik tény, hogy megváltozott az okmányokkal történő bűncselekmények minősége, színvonala is. A technikai fejlődés növekedése nagy mértéket öltött a munkahelyeken és a háztartásokban is, gondolok itt elsősorban a fénymásolókra és nyomtatókra.

Természetesen ez nem csak a hamisítók munkáját segíti, hanem a hivatalosan készítőket is, ugyanis ezáltal ők is biztonságosabb okmányt tudnak előállítani.³¹

Jellemző hamisítási formák, módszerek

A határokon történő átlépések során az okmányok vizsgálatának fontos szerepe van, mely egyre fokozódik. Ezt a tényt arra alapozom, hogy a hamisítások mennyiségi és minőségi átalakuláson estek át, folyamatosan fejlődnek és egyre profibbak.

³⁰ dr Bencsik Péter – dr Nagy György: A magyar úti okmányok története 1945–1989 Budapest, 2005, Tipico Design

³¹ Rendőrtiszti Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

Magyarország földrajzi elhelyezkedése közlekedés szempontjából jelentős helyet foglal el a harmadik ország állampolgárai számára.

A célországba történő eljutás érdekében szinte minden eszközt megpróbálnak, melyek között az okmányokkal elkövetett visszaélések, jogsértések előkelő helyet foglalnak el.

Az okmányhamisítás két formáját említhetjük meg alapvetően, az egyik a teljes- a másik a részleges okmányhamisítás.

Hamisítások elsősorban a személyi adatok, vagy a nem kívánatos részek, illetve jogosultságot igazoló bejegyzések tekintetében történtek. Ez a hamisítási forma talán a legegyszerűbb és a legkisebb költséggel járó művelet.

A részleges hamisításon belül megkülönböztetünk tartalmi hamisítást és az eredeti okmány felhasználásával történő hamisításokat.

A határátkelőhelyeken az alábbi hamisítási módszerek jellemzők:

- Utánzás
- Tartalmi hamisítások
- Fiktív okmányok

Az utánzás a legrégebbre visszanyúló hamisítási módszer, mint másolás, leutánzás. Korunkra jellemző, hogy igen nagy felkészültséget és technikai háttérrel igényel a hamisító részéről.

Meg kell jegyezni, hogy az alapanyagok beszerzése a jelenlegi kereskedelmi forgalomban lévő anyagok közül kerül ki. Minél rosszabb az alapanyag és az elkészítéshez használt technika annál silányabb minőségű lesz az utánzat, ami könnyebben felismerhető.

Ha viszont jó minőségben került előállításra, akkor is még ott vannak a „rejtett” biztonsági elemek pl: vízjel, UV sugárzásra történő reagálás, nyomtatási technikák, kinegram, tinták.

Az utánzás útján készített okmány jellemzői, hogy a nyomdatechnika nem olyan kifinomult, az apró részletek elnagyoltak, homályosak, UV sugárzása nem reagálnak, az ábrák nem kivehetők tisztán, az alnyomat kidolgozatlan, betűk maradnak ki, vagy több betűből áll, helyesírási hibák tömkelege található bennük.

Ennek ellenére még ma is készítenek nyomtatóval vagy scanner-el, fénymásolóval okmányokat, amiket gyorsmásolatoknak neveznek.

A részleges hamisításokon belül a tartalmi hamisításokat vegyük figyelembe: - ide tartozik a fényképcsere, mely az egyik legalapvetőbb hamisítási módszer.

Az eredeti okmányba annak a személynek a fényképét helyezik el, aki fel akarja használni. Az úti okmányba többféleképpen lehet elhelyezni a fényképet pl: tűzés, gyűrűkapocs, ragasztás, integrált arckép rögzítés. Az úti okmányokban lévő fényképeket fóliabevonatokkal véd-

ték, egyes okmányokban csak a fényképet látták el fóliával. Vannak olyan okmányok ahol az egész adatos oldalt befedte fólia, melyet az okmány gerincéhez varrtak.

Sajnos a biztonsági fóliákat gőzöléssel-fagyasztással eltávolították, kicserélték, precízen kivágták, valamint az integrált arcképpel ellátott okmány fényképcseréjét is megoldották.

Igen gyakori a nedves bélyegző-lenyomat (itt az átléptető bélyegzőre utalok elsősorban) hamisítása is mely a legprimitívebb (kézi rajzolás) eljárástól kezdve a legmodernebb (klisé) eljárással is készülhet.

Az ilyen hamisítások tömkelegét főként az útlevelekben találjuk, elsősorban az Uniót elhagyni szándékozó”kilépő” személyeknél. A hamisítások oka a túltartózkodás ténye, ezzel próbálják igazolni a jogszerű tartózkodásukat.

A bélyegzőlenyomatok hamisításának másik fajtája a szárazbélyegző-lenyomatok utánzása. Ezen hamis lenyomatok készülhetnek kézi művelettel, valamint úgynevezett átvevő – átadó anyag készítésével, vagy egy teljesen új bélyegző segítségével.

A bélyegző lenyomatok esetében a harmadik típus a dombornyomású száraz-lenyomat hamisítása, mely az egyes okmányok (pl: régi német magánútlevel) fényképbiztosítási formája volt.

Fontos megemlíteni a mechanikus és a vegyi törlést is, ami szintén gyakori az úti okmányok tekintetében. Ebben az esetben az így hamisított okmányt felhasználó személy számára nem kívánatos bejegyzés eltüntetése az elsődleges cél, de történhet más okból is.³² Itt kell megemlítenünk a mechanikus rádirozást (pl.: kivakarást) és a vegyi eltávolítást. A mechanikus rádirozás esetében egy éles késsel, borotvával, szikével esetlegesen rádirozással történik a hamisítás.

Ez a hamisítási módszer igen nagy kezűgyességet igényel, ugyanis a papír anyaga igen sérülékeny a fizikai ráhatás következtében, és mivel a nyomdafesték illetve a bélyegzőlenyomatokhoz használt festék elég mélyen beszívódik, a papír könnyen átszakadhat.

Ez a hamisítás könnyen, akár szabad szemmel is észrevehető, de a profibb esetekben segédeszközre van szükség, hogy felfedjük.

A vegyi törlés esetében egy kifinomultabb, nagyobb felkészültséget igénylő technikával találkozhatunk, ugyanis itt az anyagok kémiai összetételébe avatkoznak be.

Az adatok megváltoztatása is nagy érdeklődésnek örvend olyan személyek tekintetében, akik valamilyen eljárás alatt állnak, személyes adataikat próbálják meg megváltoztatni. Az ilyen módszer során a szövegkitöltésbe avatkozik be a hamisító személy, írásjeleket változtat meg,

³² Rendőrtisztai Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

pótlólagosan ír be valamit az okmányba pl.: átír, hozzáír, beír, elír, letakar, eredeti okmányt kitölt teljesen.

Okmányhamisítás során ide sorolhatjuk a lapcserét és a laphiányt is. Ezen módszer esetében, mint már a mechanikus és vegyi törlésnél említettem egy kedvezőtlen bejegyzést szeretnének eltüntetni. (pl.: kiutasítás)

Egy lapcsere igen bonyolult tevékenység, ugyanis hogy egy okmány lapját kicseréljük, először szét kell szedni, az előlapokat el kell távolítani majd újra összerakni és bevarrni. Ehhez a módszerhez a hamisítónak igen nagy ügygyességgel kell rendelkeznie, továbbá cénára és stancoló tűre is szüksége van.

A laphiány esete jóval egyszerűbb, amit legtöbb esetben az okmány használója hajt végre gyakran primitív módon, egyszerűen kitépve.

Az ügyesebbek szikét vagy éles kést is használnak, ez így egy igen gazdaságos megoldás számukra.

Az úti okmányokban külön elhelyezett, beragasztott tartózkodási engedélyek is véka alá kerültek. Egy-egy vízümbélyeg elkészítése során mindazon eljárásokat használják, mint egy többoldalas úti okmánynál és ezért a fent leírt hamisítási módszerek szintén megtalálhatók egyes esetekben.³³

Végül, de nem utolsó sorban említhetjük meg a fiktív okmányokat. „Azokat az útleveleket nevezzük fiktív útleveleknek, amelyek eredetileg nem léteznek, egyik állam hivatalos okmányával sem azonosak, nem létező, nem hivatalos szerv állította ki és a nemzetközi jog nem fogadja el.”³⁴

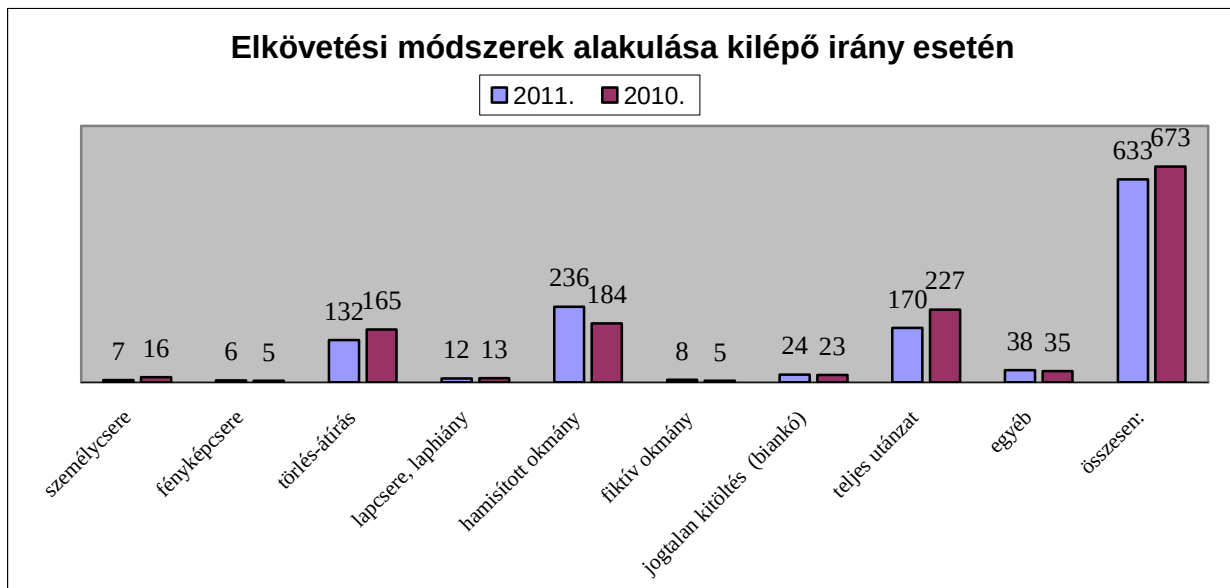
A fentiek alapján egyértelmű, hogy Magyarország államhatárát ilyen okmányokkal nem lehet átlépni.

Tekintsük át a 2010 és 2011-ben felfedett közokirat-hamisítások statisztikai adatait és összevetésüket. Az adatok a Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály számára megküldött jelentés-kimutatás alapján készültek. A vizsgált adatok csak a határátkelőhelyeken és a mélységi ellenőrzések során felfedett közokiratokkal kapcsolatos visszaélések összehasonlításával foglalkoznak.

³³ Rendőrtiszti Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

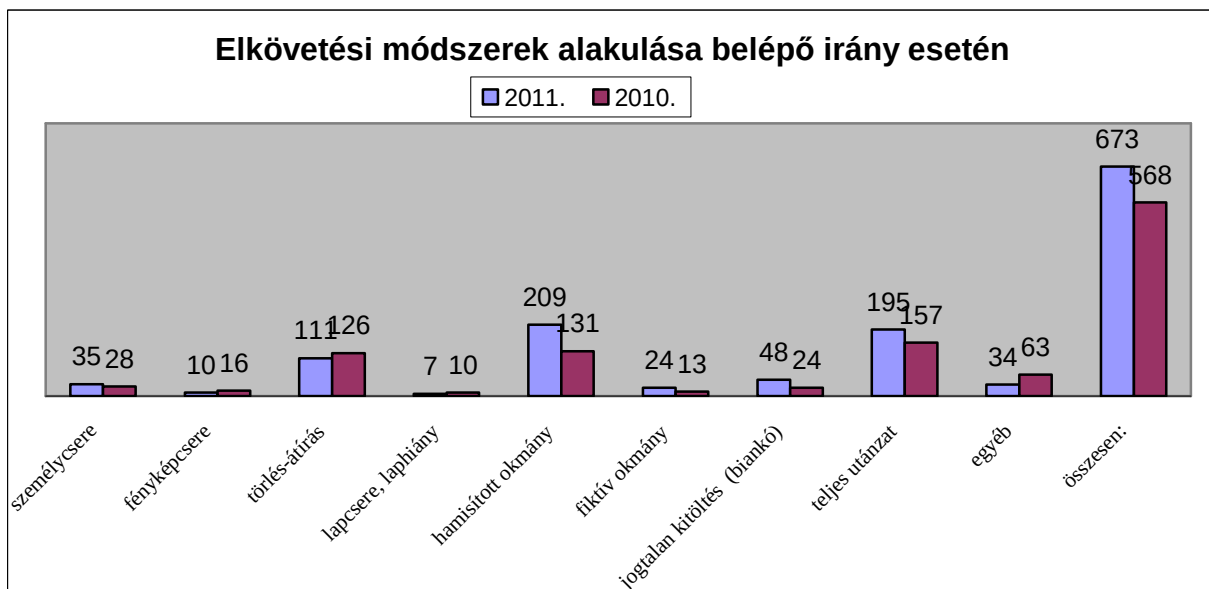
³⁴ Rendőrtiszti Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006. 120.old. 5.3. Fiktív okmányok

A közokirat-hamisítással összefüggő elkövetési módszerek elemzése a kilépő, belépő irányokat tekintve, valamint mélységi viszonylat tekintetében a következő részletezett diagramok szerint alakultak.

(1.diagram)

Kilépő irányban 5.9%-os mértékű csökkenést, mindösszesen negyven esetet prognosztizáltak 2011-ben a 2010-es év hasonló időszakához viszonyítva, a hamis és hamisított okmányok felhasználásával kapcsolatban.³⁵

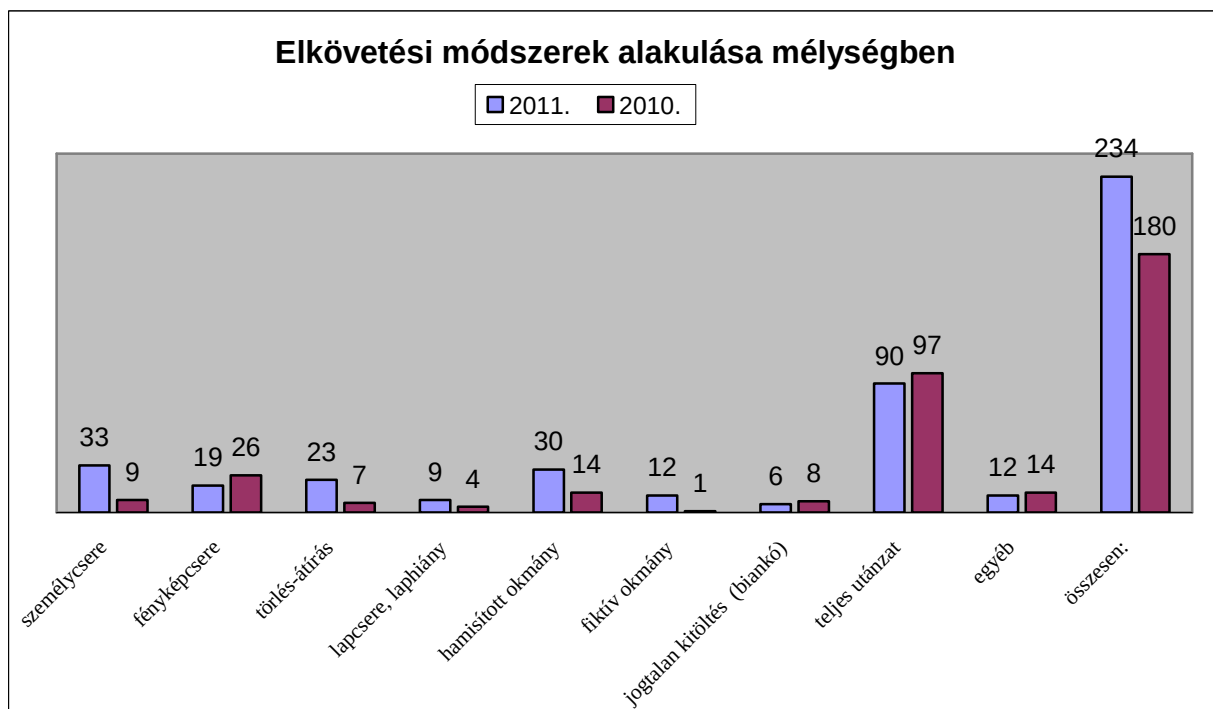

(2.diagram)

³⁵ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

Belépő irányban, 18.7 %-os mértékű emelkedést figyelhetünk meg az előző év hasonló időszakához viszonyítva, ami 105 esettel több elkövetést mutat.³⁶

Mélységben felfedésre került hamis és hamisított okmányok elkövetési módszerének felhasználásával kapcsolatban 30%-os emelkedést észlelhetünk az előző év adataihoz viszonyítva.

(3.diagram)³⁷

Okmányokkal történő határátléptetések és ellenőrzések

„Határellenőrzés: a határon végzett, a határforgalom-ellenőrzésből és határőrizetből álló tevékenység, kizárólag a határ átlépésére irányuló szándék vagy az átlépés esetén.

Határforgalom-ellenőrzés: a határátkelőhelyeken végzett ellenőrzés annak megállapítására, hogy a személyek – beleértve az azok birtokában lévő közlekedési eszközöket és tárgyakat – beléptethetőek-e az EU-tagállamok területére, illetve elhagyhatják-e azt.”³⁸

„Külső határok:

(1) A külső határokat csak a határátkelőhelyeknél és azok hivatalos nyitvatartási ideje alatt lehet átlépni.”³⁹

³⁶ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

³⁷ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

³⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete, általános rendelkezések, 2. cikk fogalom meghatározások, 9,10.

³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete, általános rendelkezések, 4. cikk

A külső határon átlépéskor az Európai Unió (EU) polgárait és más személyeket, akik az EU-n belül a szabad mozgás jogával rendelkeznek (uniós polgárok családtagjait) minimum-ellenőrzésnek kell alávetni. A minimum-ellenőrzés során a személyazonosság kerül megállapításra az úti okmányok alapján. Az okmányok gyors és egyszerű ellenőrzéséből áll, figyelemmel a benne, illetve a rajtuk hamisításra utaló jelek felkutatásával.

A harmadik országok állampolgárait be- és kiutazáskor a fentiekkel ellentétesen alapos ellenőrzésnek kell alávetni.

Hat hónapon belül három hónapot meg nem haladó tartózkodás esetén az EU-n kívüli ország állampolgárának:

- érvényes úti okmánnyal;
- szükség esetén érvényes vízummal és;
- anyagi fedezettel kell rendelkeznie, valamint igazolnia kell a tervezett tartózkodás célját.
- nem állhat beutazási tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzés hatálya alatt (SIS-ben);
- nem jelenthet veszélyt az EU-tagállamok közrendjére, biztonságára, közegészségügyére, nemzetközi kapcsolataira.

Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, meg kell tagadni a területre való beléptetést, kivéve, ha különös rendelkezések alkalmazandók (pl. humanitárius okokból).

Az EU-n kívüli országok állampolgárainak úti okmányait mind a belépéskor, mind pedig a kilépéskor rendszeresen bélyegezni kell (kivétel jogszabályban foglaltak). Abban az esetben, ha nem található átléptető bélyegzőlenyomat az úti okmányban feltételezhető, hogy az adott okmányt átadó személy tartózkodása nem jogszerű.

Az ellenőrzések feltétele a kultúráltság, emberi méltóság tiszteletben tartása, faji-, vallási megkülönböztetés nem megengedett. A határátkelőhelyeken a technikai és személyi feltételeknek adottnak kell lenniük. A végrehajtó állomány szakképzett, megfelelően kiképzett szakemberekből álljon.

A tagállamok segítik egymást az eredményes felderítés és határellenőrzés érdekében. Az operatív együttműködést az Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség (a FRONTEX) koordinálja.

„Belső határok:

A belső határokat bármely ponton át lehet lépni anélkül, hogy személyellenőrzésre kerülne sor, függetlenül az adott személy állampolgárságától.”⁴⁰

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete, általános rendelkezések, 20. cikk

A rendőrség a határ menti területeken, az ország területének bármely más részén hajthat végre ellenőrzéseket ha az nem minősül a határforgalom-ellenőrzéssel azonos tartalmúnak.

A 8/2008. (OT 6.) ORFK utasítás a Rendőrség Határrendészeti Szabályzatáról szóló utasítás alapján az államhatár átlépésének feltételeit és szabályait ismerhetjük meg.

Itt olvashatjuk, hogy a határra történő érkezés sorrendjében történik az ellenőrzés. Kivétel itt is van természetesen, melyet nemzetközi szerződés, közösségi jog vagy jogszabály határoz meg, hogy ki jogosult soron kívüli ellenőrzésre történő átléptetésre. A menetrend szerint közlekedő autóbuszon, hajón, vonaton utazó személyek okmányait, valamint az egyéb ellenőrzéseket menet közben is el lehet végezni. A légi járművön lévő személyek határátlépését az ország területére történő leszállás után, illetve felszállás előtt kell végrehajtani.

A határforgalom ellenőrzés során több technológiát is találhatunk. Az ellenőrzés során a fülkén kívüli ellenőrzés szabályai alapján megkülönböztetünk egy- és kétfős útlevelel ellenőrzést. A kétfős esetében a fülke előtt az ellenőrzési sávon lévő útlevelelkezelő az ún. „Fogadó útlevelelkezelő” fogadja az átlépésre jelentkező gépjárművet és a benne lévő személyeket. A jármű megvizsgálását és köszönést követően átveszi az okmányokat.

Az okmányok fajtájának és típusának majd átadójának állampolgársága beazonosítása után megállapítja a vízummentességet vagy kötelezettséget.⁴¹

Végrehajtja egyenként a személyazonosítást, ha több személy tartózkodik a járműben, valamint ha az útlevelelbe bejegyzett személy van, akkor annak jelenlétét is.

Ellenőrzi továbbá a határátlépés egyéb feltételeit, a beutazás és tartózkodás célját. A jármű ellenőrzését szűrőpróbaszerűen vagy utasításnak megfelelően kötelezően elvégzi.

Az okmányok tüzetes vizsgálata, eredetiség, érvényesség a fülkében lévő „Terminálkezelő”útlevelelkezelő feladata. Az okmányok vizsgálatát tapasztalatai alapján és a rendelkezésre álló technikai eszközök segítségével végzi. A határrendészeti nyilvántartásokban ellenőrzi a személyeket, járművet és okmányokat, valamint jogos birtoklást a gépjármű esetében.

Az okmányokban elhelyezett bélyegzőlenyomatokat és bejegyzéseket, valamint a schengeni térségben való jogszerű tartózkodást vizsgálja meg tüzetesen. Ha szükséges, kezeli az okmányt és mellékleteit. Majd végezetül az adatrögzítés és a statisztikai adatok gyűjtésével a munkája befejeződik – ha más intézkedésre nincs ok – és a fülkén kívüli személynek adja át az okmányokat munkája befejeződik – ha más intézkedésre nincs ok – és a fülkén kívüli személynek adja át az okmányokat.

⁴¹ 8/2008.(OT.6.) ORFK utasítás a Rendőrség Határrendészeti Szabályzata

A „Fogadó” útlevelező ismételt személyazonosítást követően adja vissza az átlépő személyeknek az okmányokat.

Az egyszemélyes ellenőrzés során egy fő látja el a „Fogadó-Terminálkezelő” útlevelező feladatát, melyek a fent leírtakkal megegyeznek.

Azokon határátkelőhelyeken ahol közös ellenőrzést végeznek, az átlépni szándékozó személy csak egy alkalommal áll meg ellenőrzés céljából. Ebben az esetben a kilépő utas okmányát nem neki kell visszaadni, hanem a szomszéd állam ellenőrzését végrehajtó személynek, ez a kézről-kézbe történő ellenőrzés alapja. Belépés esetén a szomszédos állam hatósági személye adja át az okmányt a magyar útlevelezőnek, aki azt visszaadja majd az utasnak.

Más átkelőhelyeken, gondolok itt a vasúti, vízi és légi járművekre, az „alap” ellenőrzési tevékenységek nem különböznek, csak az adott járműhöz igazodnak. A mélységi ellenőrzéseket az igazoltatásra vonatkozó szabályok betartása mellett hajthatjuk végre. A határátkelőhelyeken megkülönböztetünk minimum és alapos ellenőrzést, melynek részletes kifejtésétől eltekintek a dolgozatban. Ezen kívül sor kerülhet fokozott ellenőrzésre is melyet a 8/2008.(OT.6.) ORFK utasítás a Rendőrség Határrendészeti Szabályzatának 72. bekezdésének a,b,c,d,e, pontjában felsorolt személyek rendelhetnek el. Az ellenőrzéseket három szolgálati móddal láthatjuk el, mint alapszolgálat, megerősített szolgálat és rendkívüli szolgálat.⁴²

Okmányok ellenőrzéséhez használt technikai eszközök

Az informatikai és technikai fejlesztés elég lassan indult be még a korábbi Határőrség berkein belül. Az 1980-as évek idején már több elképzelés is volt, de a források még nem álltak rendelkezésre. Az ezt követően alkalmazott szoftverek – pl.: idegenrendészet, statisztikai nyilvántartás - megvetették a lábukat a rendszerben, és jól működtek.

Viszont az Európai Unióhoz való csatlakozásunk rákényszerített bennünket a hálózatfejlesztésre és egyéb berendezések váltására a SIS-kompatibilitáshoz.

Már a 2000-es évben kiépítésre került az okmány- és rendszámleolvasó, - nyilvántartó rendszer minden határátkelőhelyen. A technika fejlesztése bizonyított, ugyanis a körözött személyek és tárgyak felfedése többszörösére emelkedett.⁴³

A mobilitást figyelembe véve megemlíthetjük a „Schengen-buszokat” melyeket egy program keretében kapott a Határőrség.

⁴² 8/2008.(OT.6.) ORFK utasítás a Rendőrség Határrendészeti Szabályzata

⁴³ Ritecz György: Az Európai (Schengeni) határőrizeti követelményekre való felkészülés helyzete és a további feladatok Magyarországon

A busz egy speciális ellenőrzési mobil központ, mely minden adattárban képes ellenőrizni, adottak az okmányellenőrzések feltételei és alkalmas helyben az egyes eljárások azonnali lefolytatására.

Az egyik legfontosabb fejlesztési terület a felderítést érintette, mely során az okmányhamisítás került előtérbe.

Korábban egyszerű eszközöket használtak, mint nagyító, kézilámpa, UV lámpa melyek az útlevelező tapasztalatait egészítették ki, megjegyzem még mindig használják az ellenőrzés során.

Mielőtt a technikát bevették egy előzetes okmányvizsgálatot hajtottak végre, ehhez nem kell más mint érzékszerv, felkészültség és jó megfigyelő képesség. Egy kézbe vett okmány tapintása is sokat elárul az okmányról, majd ezt követően jöhet az UV lámpa, nagyító és egyéb eszköz használata. Jelenleg egy ma is működő közúti határátkelőhelyen egy útlevelező fülkében a képen látható technikai felszerelések láthatók, melyek az elsődleges vizsgálat során nagy segítséget nyújtanak az ellenőrzést végrehajtó személynek.⁴⁴

(15.kép útlevelező fülke felszerelése)

(16.kép Entas, Uvec Pass/D okmányvizsgáló)⁴⁵

Tekintettel arra, hogy a hamisítás fejlődése szinte tökéletesnek mondható, lépnie kellett a hatóságoknak is a fejlesztések tekintetében.

A korszerűbb eszközök beszerzése vált szükségessé, mint pl.: asztali okmányvizsgáló, kézi okmányvizsgáló, asztali nagyító, sztereómikroszkóp.

⁴⁴ Hadtudományi szemle: 2009.sz. Hanuska Miklós: A határforgalom ellenőrzés tartalma a Schengeni követelményeknek megfelelően

⁴⁵ Hadtudományi szemle: 2009.sz. Hanuska Miklós: A határforgalom ellenőrzés tartalma a Schengeni követelményeknek megfelelően(-15.kép; sk.-16.kép)

Hamisítások felfedésének lehetőségei, módszerei

A határátkelőhelyeken és a mélységi ellenőrzések során a vizsgálatot végző személy felkészültségének olyannak kell lennie, hogy a munkáját az elvárásoknak megfelelően tudja végrehajtani. Természetesen nincs hamisíthatatlan okmány, ezért nincs tökéletes ember sem, hibák mindig voltak és lesznek is. A mai napig ezért fontosnak tartom, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztálya rendületlenül gyűjti, digitalizálja és leírja a világ szinte minden állama által kiadott határátlépésre jogosító okmányokat és eljuttatja a Határrendészeti Kirendeltségekre, hogy legyen egy összehasonlítási alapja a végrehajtó állománynak.

Tökéletesnek mondhatjuk a Nemzeti Komplex Okmány-nyilvántartó rendszert, röviden a NEKOR-t. A NEKOR rendszer fő célja, hogy segítségével a lehető leggyorsabban megtalálhatók legyenek a szükséges okmányok. A NEKOR legújabb verziója már alkalmas a felterjesztések létrehozására és elfogadására, a felfedések megtekintésére, és a webes tárhely elérésére valamint adminisztrációjára. A NEKOR a rendszerben tárolt különböző okmányok egyszerűbb és gyorsabb megtalálását támogatja. A hamisítások néhány egyszerű módszerét és azok felfedésének tapasztalatait fejtem ki: - korábban említettem, hogy egy ellenőrzés észleléssel és a tapasztalattal veszi kezdetét. Az átadott és kézbevett okmány szinte mesél egy tapasztalt útlevé kezelőnek.

(17.kép)⁴⁶

Már az okmány tapintása, jelzésértékű a felismerés során. Az okmány felismerése után jöhet a gondolati sor, melynek nyomán elindul egy szisztéma pl.: kell-e benne más fontos bejegyzést, vízumot találnunk. Az okmányt átadó személy állampolgárságát is meg lehet állapítani,

⁴⁶ ORFK: felhasználói kézikönyv, NEKOR weboldalak -17.kép

és ha rendelkezünk az adott országban beszélt nyelv némi ismeretével, akkor már egy egyszerű kérdéssel, köszönéssel ki lehet zárni egy elsődleges hamisítást, személycserét a más állam által kiállított más nevére szóló okmány felhasználása során.

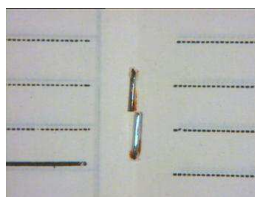
Vannak, viszont olyan esetek mikor ezt egy egyszerű kérdéssel nem lehet ellenőrizni, mert a felhasznált okmány „honossága” megegyezik a felhasználóéval. Ebben az esetben az okmányon-okmányban lévő fényképet vizsgáljuk tüzetesebben. Egy okmány vizsgálatánál a következő lépés az adatos oldal megtekintése. Ekkor a személyazonosítást hajtjuk végre elsődlegesen, majd a fénykép elhelyezési módszerét. A fényképcsere a tartalmi hamisítások egyik leggyakoribb módszere. A fényképek elhelyezése és védelmi megoldása az okmányokban többféleképpen kerülhet kivitelezésre.

A régi hagyományos módszerek esetében a ragasztás, tűzőkapocs és ringli alkalmazására került sor. Ezekben az esetekben a fényképeket elég primitív módon távolítják el az adatos oldalról, és egy másikat helyeznek el benne, rajta. Az ilyen hamisítások esetében a ragasztott képeknél többlet ragasztót, kifolyt, esetlegesen elkenődött részeket találhatunk, mely még szabad szemmel is látható.⁴⁷

(18.kép:ragasztott fénykép)⁴⁸

Tűzőkapocs és ringli során vagy egy teljesen új, vagy a régi rögzítőket használják fel. Az új rögzítők esetében egy használt okmány során könnyen észrevehető, mivel sokkal fényesebb, esetlegesen nem egyenletes préselés nyomai láthatók, hanem egyszerű kalapácsos módszer lenyomatai.

(19.kép:eredeti tűzőkapocs)⁴⁹

Az új tűzőkapocs esetében a hátoldalon megfigyelhető a más helyre, nem a régi kapocs helyére történő rögzítés, ugyanis az eredeti helyén a papír más színű lesz, valamint az eltávolítás során, a papíron felesleges lyukak láthatók.

⁴⁷ Rendőrtisztai Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

⁴⁸ <http://prado.consilium.europa.eu>, 2012.10.15.- 18.kép

⁴⁹ <http://prado.consilium.europa.eu>, 2012.10.15.- 19.kép

A gyűrűkapocs már „modernebb” technikának számít a kapocshoz képest, egy kicsit nagyobb védelmet nyújt, mivel az így rögzített képet elég nehéz eltávolítani. A gyűrűkapcsokat egyes esetekben meghagyják, a fényképet körbevágják, a gyűrűkapocs széleit felhajtják vagy teljesen új gyűrűt használnak fel.

Ezek felfedése is könnyen felismerhető ugyanis az új kép a gyűrű körül nem illeszkedik, esetlegesen ragasztó maradványok is láthatók, valamint rajzolási nyomok. A felhajtott rögzítő peremén újrarahajtás, esetleg hiány, vagy más helyen történő benyomódás látható. Az új kapocs esetében pedig a régi lenyomata kivehető, esetenként rozsdabarna színben pompázik.⁵⁰

(20.kép:gyűrűkapocs rögzítés)⁵¹

A fent leírt fénykép elhelyezési módszereken felül száraz vagy nedves bélyegzőlenyomattal is ellátták a képeket, tehát a hamisítóknak ezt is meg kellett oldaniuk.

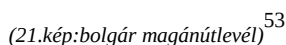
A bélyegzőlenyomat fényképet nem érő részét meghagyták és az új képre csak a hiányzó részt helyezték el. Ez a technika igen nagy precizitást igényelt, ami csak ritkán, vagy egyáltalán nem sikerült. Az útlevelezőnek így ismét csak egyszerű dolga volt, ugyanis a bélyegző körvonalát és írás folytonosságát, egymásutánosságát kellett ellenőriznie, annak érdekében, hogy megállapítsa történt-e valamilyen beavatkozás az okmány fényképével kapcsolatosan.

A precízebb hamisítók viszont még mielőtt kicserélték volna a képet az eredeti képre emulziós anyag segítségével mintát készítettek lenyomatról, melyet később a már kicserélt képen elhelyeztek. Egyszerűbb megoldás a kézi rajzolás volt. A fényképcsere lehetőségét tovább bonyolítja a biztonsági fólia, mely először csak a fényképet védte majd a későbbiekben már az egész adatos oldalt is. A fénykép eltávolításához vagy az adat megváltoztatásához fel kel-

⁵⁰ Rendőrtiszt Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

⁵¹ <http://prado.consilium.europa.eu>, 2012.10.15.- 20.kép

Ha nem sikerült sérülésmentesen eltávolítani a fóliát, akkor egy másikat helyeztek el. Ennek felismerése a fényvisszaverő képesség, vágási felületek egyenetlensége, a kerekített sarkoknál a vágás és illesztés hibája, pontatlansága. A lézergravírozással és nyomtatással felvitt fényképek esetében számítógép segítségével vagy nyomtatási technikával oldották meg. Ebben az esetben már egy kézi nagyító használata ajánlatos mert az esetleges mikroírást, vonalvezetést szabad szemmel nem lehet ellenőrizni.⁵²

A teljesen utánczott, másolt okmány ritka, kivételek azért itt is vannak, lásd: görög magánútlevél. A másolatok esetében a betűk mérete, vastagsága, vonalvezetése nem éles kontúros, hanem szemcsés, elmosódott. Ebben az esetben egy gyors UV sugárzással történő ellenőrzés szükséges lehet.

⁵⁴ Nyilasi Tibor: *Kriminálisztikai Okmányvizsgálat*, Rejtjel Kiadó, 2004

A mechanikus törlést egy egyszerű pengével, borotvakéssel vagy radírral végzik. Ez elég nagy kézügyességet igényel, mert a beszívódott tintát kivakarni a papírból nagyon nehéz, úgy hogy ne szakadjon át a papír. Az ilyen esetben a papírrostok feltüremkednek, a papír a fényéből veszít, érdesebb lesz a felület, UV sugárzásban pedig foltok észlelhetők rajta, és a papírréteg is vékonyabb lesz. Az új bejegyzéshez használt tinta esetlegesen elüt az eredetitől, betűk nem egyeznek, gyakran helyesírási hibák találhatók benne. Az adatok oldal alján lévő OCR ellenőrző sáv nem olvasható géppel, illetve az ott elhelyezett biztonsági ellenőrző szám sem stimmel. Ezzel ellentétben a vegyi törlés sokkal bonyolultabb hamisítási megoldás, ugyanis itt kémiaiavatkoznak be, és így tüntetik el a bejegyzéseket. Az ilyen eljárással készült hamisítások esetében is megállapítható, hogy a papír anyaga elszíneződik, alnyomat színe változik, ráncosodik a papír, UV sugárzás alatt egy nagy folt látható, de egyszerű súrlófényben is felismerhető.

Természetesen a mechanikus törlést és a vegyi törlést a lapoldalakon található más bejegyzés eltüntetésére is alkalmazzák.

Az adatok megváltoztatásánál nem feltétlenül kell valamilyen előzetes törlésre utaló nyomokat keresnünk, mert lehet egy egyszerű hozzáírás vagy kiegészítés, beírás, letakarás is. Vannak olyan betű és számkarakterek melyeket kiegészítve más szám és betű alkotható pl. **3→8**, **P→B**

Adathamisítás esetén egy nagyító alatt és jó fényviszonyok mellett a színekülönbségek, eltérések könnyedén felismerhetőek. A betűk karakterei, a tinta színe szintén felismerhető, gyakran a meg nem változtatott betűket is átírják újra, de kézzel lehetetlen tökéletes gépi írást utánózni. Előfordul, hogy csak egy írásjelet változtatnak meg amit egy másik okmányból vágnak ki és helyeznek el a hamisítani kíván felületre.

Az eredeti okmányok esetében nem hatóság által kitöltött úgynevezett „bianco” okmányokkal is találkozhatunk. A kitöltetlen okmány kitöltési szabályát nem minden esetben ismerjük, sem a biztonsági elemeinek elhelyezkedését, szinte lehetetlen felismerni a hamisítást. A bianco okmányok kétféleképpen kerülnek ki a forgalomba: - vagy teljesen kitöltetlenek vagy már félig ki vannak töltve és hivatalosan hitelesítve, csak a felhasználó adatai nem szerepelnek benne.

Ha viszont ismerjük az okmányt és tudjuk mit, hol keressünk akkor könnyű a dolgunk az ellenőrzés során. Akkor van nehéz dolga a kontrollernek, ha hivatalos helyen hamisítanak – *hatóság tagja* – valamint még fel is dolgozza a rendszerben, a nyilvántartásban az okmányt.

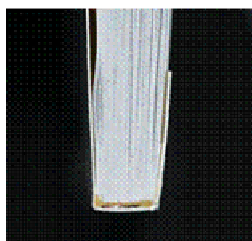
A következő igen gyakori hamisítás a lap vagy fedélcsere, lapkivétel. A tartalmi hamisítások egyik módszere, mely az útlevelek esetében jellemző. A hamisításra általában azért kerül sor,

mert valamilyen kedvezőtlen bejegyzést akarnak eltávolítani az okmányból, vagy benne elhelyezni. Ha ezt a módszert alkalmazzák, és ha ügyes a hamisító, akkor a fedőlapot távolítja el először. A fedőlap eltávolításához el kell vágni a varrást, és szét kell szedni a lapokat, hogy az új lap bevarrhatóvá váljék. Ez a módszer igen nagy kezűgyességet igényel és technikát, valamint stancoló tűre és cérnára is szükség van. Ezzel a módszerrel az adatos oldalt, fényképes oldalakat és lapokat cserélnek ki. A kicserélt oldal egy másik eredeti okmányból származik de, előfordul, hogy egy hamisítványt helyeznek el benne.⁵⁵

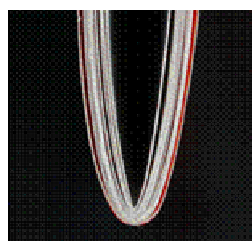

(22.kép:oldalt varrt)⁵⁶

A hamisítás módszere felismerhető az okmány megbontásából és összerakásából, a gerinc és a fűzés vizsgálatával. Továbbá a kézi kitöltésű okmányok esetében az eltérő időben kitöltött részek bejegyzései színbeli eltérést mutatnak.

23.kép:Szimpla oldalak

24.kép:Dupla oldalak⁵⁷

Előfordul, hogy a nyomtatásban vannak eltérések, az útlevelek oldalainak számozása nem megfelelő sorrendben követi egymást, az alnyomat színe, helyesírási hibák, kopottabb színek, esetleg nagyságbeli eltérések, törlések, varrás hibák, kilógó vagy új cérna használata – mely UV sugárzásra nem reagál.⁵⁸

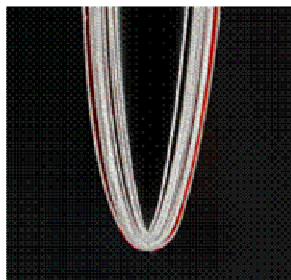
⁵⁵ Rendőrtiszti Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

⁵⁶ http://prado.consilium.europa.eu/hu/glossaryPopup.html#_00519-23, 2012.10.15. -22. kép

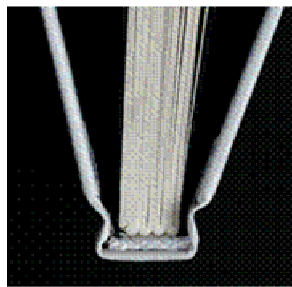
⁵⁷ http://prado.consilium.europa.eu/hu/glossaryPopup.html#_00519-23, 2012.10.15. -23-24. kép

⁵⁸ Rendőrtiszti Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

Okmányfelépítés: lehet könyv vagy belív nélküli könyv:

25.kép: Könyv belív nélkül

26.kép: Könyv⁵⁹

A következő hamisítás már nem az okmány saját részét képezi, hanem a benne külön elhelyezett vízumokat és tartózkodási engedélyeket, melyek többnyire bélyegformátumban találhatók meg az okmányban.

Tekintettel arra, hogy a vízum a beléptetés, illetve az átléptetés, kiutazás, meghatározott célú tartózkodás feltétele, előszeretettel alkalmazzák a hamisításukat. A vízumot tartalmazó útlevelel átvételekor már érezhető, hogy vastagabb az okmány, elkezdni keresni benne a vizsgálatot végző személy a hibát. A vízumbélyeg papíryanagának minősége árulkodó, valamint az alnyomat, szöveghelyezés, betűk típusai, méretei, nyelvtani hibák valamint az okmányba ragasztás vagy a külön lapra történő elhelyezés módszere.

(27.kép: Schengeni vízum)⁶⁰

Ellenőrizni kell UV sugárzás alatt, továbbá fontos a kinegram és egyéb biztonsági elemek vizsgálata, melyet nem tudnak jól hamisítani. A vízjel láthatósága, sorozatszámok elhelyezése, azonossága, az érvényesítő bélyegzőlenyomat, nyomdai hibák vizsgálata szintén elengedhetetlen. A vízum tartalmaz OCR sávot, melynek biztonsági része megegyezik az okmányokon használatosokéval.

⁵⁹ http://prado.consilium.europa.eu/hu/glossaryPopup.html#_00519-23, 2012.10.15. -25-26. kép

⁶⁰ http://prado.consilium.europa.eu/hu/glossaryPopup.html#_005, 2012.10.15. - 27.kép

Ma már a Schengeni vízumok igen bonyolult és összetett biztonsági elemekkel rendelkeznek, ennek ellenére mindig van próbálkozó személy, aki megkísérel így eljutni az általa kívánt célországba illetve az ott tartózkodását legalizálni.

A hatóságok részére rendelkezésre áll a NEKOR, a DOKIS – Dokumentum-Information-System – melyben megtalálják minden fontos biztonsági elemet, eredeti- és hamis okmányokat. Valamint az ORFK-FADO Eredeti és Hamis Okmányok Online Rendszerében tudnak fel- és letölteni, de ezt csak kijelölt személyek tudják végrehajtani, speciális titkosító rendszeren keresztül.

Az útlevelekben elhelyezett átléptető-bélyegzőkre, valamint a hitelesítő bélyegzőkre is figyelmet kell fordítani. A hitelesítő bélyegzők esetében még mindig komoly a gond, mert igen sokrétűek, sokfélék és kiismerhetetlenek.

A határátkelőhelyeken használatos átléptető-bélyegző lenyomatok esetében már kicsit könnyebb dolguk van az útlevélszemélyeknek.

A bélyegzők hasonlóságot mutatnak a tagállamokban használtakkal, egy esetleges hamisítás könnyen felismerhető akár szabad szemmel, vagy UV sugárzás alá tartva.

Egy gyakorlott útlevélszemély a keretből, a szövegből és a dátumból azonnal több következtetést tud levonni és elemezni. Természetesen a bélyegzőlenyomatok is rendelkeznek biztonsági elemekkel, melyekre jelen esetben nem térek ki.

A bélyegzőlenyomatok hamisítása történhet rajzolással, új bélyegző előállításával, utánozva valamint átvevő-átadó anyag segítségével történő másolással.

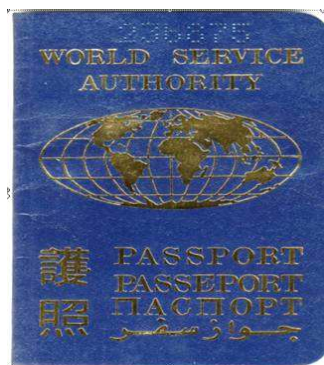
A kézi rajzolás esetében egy kezdetleges, primitív módszerrel találkozhatunk, mely során silány minőségről beszélhetünk, ami könnyen felismerhető. Láthatóak az előrajzolás nyomai, melyek UV sugárzás alkalmazásával felerősödnek. A lenyomatok esetében a figyelemnek ki kell terjedni a biztonsági részekre, mert azok a kézi rajzolás esetében hiányoznak. A rajzolásához használt festék nem hasonlít az eredetihez, UV sugárzás alatt nem megfelelően reagál. Az új bélyegző előállításával történő hamisítás már komolyabb dolog. A szerkezet készülhet hasonló eljárással, mint az eredeti gumibélyegző vagy egy klisé alkalmazásával. A klisé készítéséhez nagy gyakorlat, tapasztalat, kézügyesség és technikai eszközök szükségesek.

Az ilyen eljárással készült bélyegző lenyomat felismerése nagy odafigyelést és tapasztalatot igényel. Nem árt, ha ismerjük az átléptető-bélyegzőlenyomat méretbeli tulajdonságait, mert a

hamisítások terén mérvadó lehet. Fontosnak tartom továbbra is időszakonként a biztonsági intézkedéseket a számsorok tekintetében.

A bélyegző-lenyomatok hamisításának harmadik módszere az átvevő-átadó anyag segítségével történő másolás. Ez a módszer adja át hűen az eredeti formát, karaktert és a tinta anyagát. A frissen elhelyezett lenyomatot egy fóliával vagy gyurmával átnyomják egy másik helyre. Átadó-átvevő anyagként egyszerű háztartásokban lévő anyagokat használnak, vízben oldódó, nagy tömegű kátrányszínezék, hektográf tinta segítségével. A levett mintát vagy átlátszó papírra, vagy glicerintartalmú zselatinmasszára viszik át, így több másolat is készíthető később. Így ennél a módszernél sem tapasztalható nagy eltérés az eredeti bélyegzőtől, de azért mégis megfigyelhetők az eltérések. A lenyomat elmosódhat, a betűk kontúrjai, a szélei életlenek, előfordulhat, hogy az átvevő anyag reakcióba lép az eredeti tintával és a szín eltér, az átvitt okmány felületén anyagmaradványok lelhetők fel, torzulhat a lenyomat képe, valamint festék lerakódás egyenetlenségei észlelhetők.⁶¹

Találkozhatunk fiktív útlevelekkel is, melyek meghatározása a következő: „Azokat az útleveleket nevezzük fiktív útleveleknek, amelyek eredetiben nem léteznek, egyik állam hivatalos okmányával sem azonosak, nem létező, nem hivatalos szerv állította ki és a nemzetközi jog nem fogadja el.”⁶²

(28.kép:szolgálati világhatósági-útlevel)⁶³

A kitalált okmányok egy nem létező állam vagy szervezet nevét viselik: pl.: Szolgálati Világhatóság-útlevel.

Létezik, továbbá megtevesztő okmány valamint más államban egy szervezet nevét viselő okmány is, melyet az adott állam nem ismer el, az okmányokról készült egy lista mely minden határrendészeti szolgálatnál megtalálható és hozzáférhető.⁶⁴

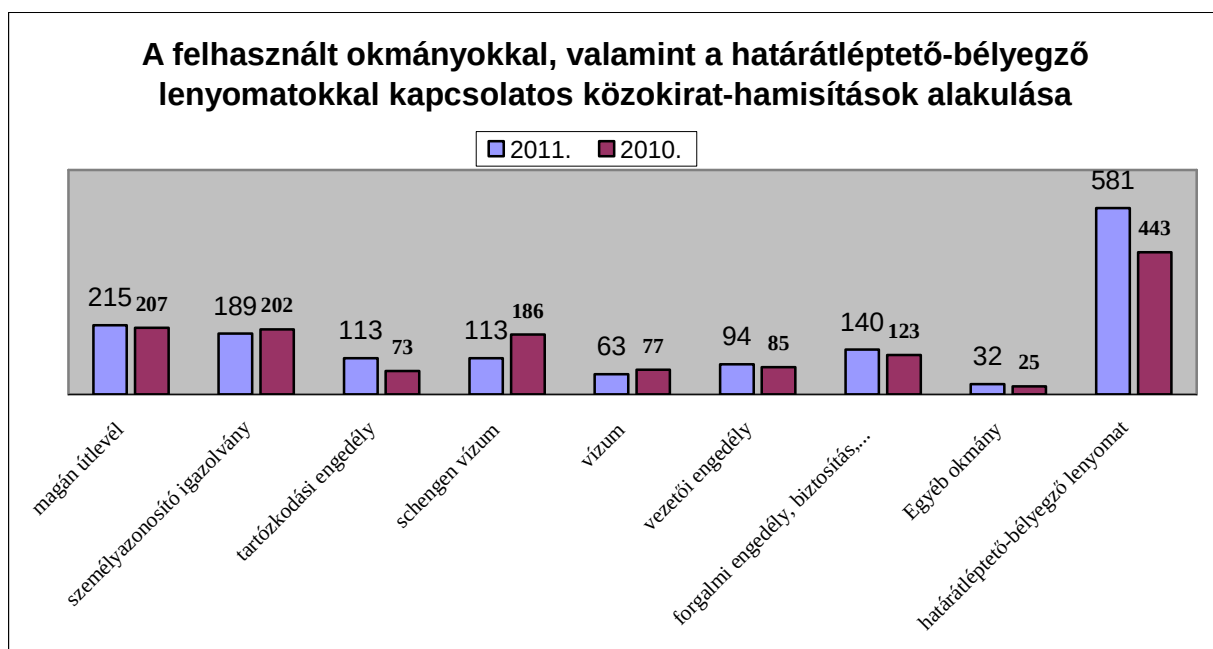
⁶¹ Rendőrtisztai Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006

⁶² Rendőrtisztai Főiskola: Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet 2006, 120. old.

⁶³ http://prado.consilium.europa.eu/hu/glossaryPopup.html#_00519-23, 2012.10.15. - 28. kép

⁶⁴ Szamosvölgyi Csaba: Az eredeti úti okmányok és más utazási, tartózkodási dokumentumok biztonsági védelmi rendszere, Határőrségi tanulmányok

Összegezve az eddig leírt hamisítási módszereket az ORFK-tól kapott adatok alapján a felhasznált okmányok, valamint a határátléptető-bélyegző lenyomatok alakulása a közokirat-hamisítások esetében az alábbi diagramról olvashatók le.

(4.diagram)⁶⁵

A határátléptető-bélyegzőlenyomatok még mindig kiemelkedően nagy számban fordulnak elő, és emelkedést mutatnak. Az esetek többsége az ukrán szakaszon, ukrán állampolgárok által került elkövetésre, növelve a hamisított okmányok körét.

A schengeni vízum típusoknál, az azokkal történő visszaéléseknél csökkenést figyelhetünk meg. Ennek oka magyarázható az övezetbe beutazni kívánó harmadik országokkal kötött vízumliberalizáció során a biometrikus okmányok bevezetésével, ami sajnos még nem oldotta meg az illegális tartózkodás megsértését. A tartózkodás legalizálása érdekében így értelemszerűen a határátléptető bélyegzőlenyomat hamisításai emelkedtek.⁶⁵

⁶⁵ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értéke lése (+ 4.diagram)

III. Fejezet

Büntetőeljárás megindításának feltételei a határátkelőhelyen felfedett hamis okmány és felhasználójának vonatkozásában

A határátlépésre jelentkező személyek között megtalálható jogkövető és jogsértést elkövető egyaránt. A jogsértések leggyakoribb válfaja a hamis vagy hamisított okmánnyal a kívánt állam területére való belépés, illetve annak elhagyása, a kilépés. A büntetőeljárás megindításához és lefolytatásához szükséges a megfelelő jogi háttér biztosítása.

Az ellenőrzést végző személynek igen körültekintően kell eljárnia, főként a biztonsági rendszabályok szigorú megtartása mellett egy jogsértés felfedését követően.

A gépjárművel történő átlépés során a járműben azt a személyt, aki a hamis-hamisított okmányt átadja, külön erre a célra kialakított helyre kell irányítani, felügyeletéről és biztosításáról gondoskodni kell.

Az okmányt ezután egy tüzetesebb vizsgálatnak kell alávetni a rendelkezésre álló technikai eszközök és háttéranyagok segítségével.⁶⁶ A vizsgálatot végző személynek kitűnő segítséget ad a 21/2008. (OT 11.) ORFK utasításban foglaltak ismerete.

Ha a gyanú bebizonyosodik, akkor következik a személy előállítása, meghallgatása. Természetesen az eljárás már az okmány átvételekor megkezdettnek minősül, és annak időpontjától számítjuk az előállítási időt. Ez az idő pontosan kiszámítható, ugyanis a számítástechnikai rendszer percre pontosan regisztrál minden beolvasott okmányt és annak kezelési módjait, továbbá az ellenőrzést végző személyét.

Az eljárás alá vont személy tényleges személyazonosító adatainak ellenőrzése a saját adattárakban (SIS), illetve az állampolgárságának megfelelő ország segítségét kérve, az ott történő ellenőrzése zajlik, mely a kapcsolattartási pontoknak köszönhetően igen gyorsan, a nap bármely szakában elvégezhető.

Mivel határátkelőhelyről beszélünk, leggyakrabban a külföldi személyek azok, akik a jogsértést elkövetik. Ebben az esetben, mivel az eljárás nyelve a magyar, a Büntetőeljárás (továbbiakban Be.) 114.§. (1) bekezdése alapján tolmácsot kell igénybe venni az általa beszélt, vagy az általa ismert más nyelv tekintetében.⁶⁷

Mielőtt a büntetőeljárás mozzanatait kikockáznám, néhány fontos „szabályt” tisztázni kell. Az 1978. évi IV. törvény Általános részének I. fejezet 2. szakaszában lévő első mondata már lényegre törő: „A bűncselekményt az elkövetése idején hatályban lévő törvény szerint kell

⁶⁶ 8/2008.(OT.6.) ORFK utasítás a Rendőrség Határrendészeti Szabályzata

⁶⁷ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

elbírálni.” – mindig az adott érvényben lévő jogszabályok alkalmazásával kell lefolytatni az eljárásokat.⁶⁸

A következő szakaszban a területi és a személyi hatályról kapunk ismereteket a bűncselekmények elkövetésével kapcsolatban, mely választ ad arra, hogy miért is járunk el a külföldi személlyel magyar területen.

A bűncselekmény lehet büntett vagy vétség. Természetesen törvénykönyvünk részletesen kifejti mindkét kifejezést, miszerint a büntett olyan szándékosan elkövetett bűncselekmény, amit a törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntet, valamint minden más bűncselekményt vétségnek titulál. A jogsértések elkövetési magatartása lehet szándékos és gondatlan. A Büntető Törvénykönyv (továbbiakban Btk.) XVI. Fejezet a közrend elleni bűncselekmények III. címének, a közbizalom elleni bűncselekményeken belül a 274. szakaszában találjuk meg a „Közokirat-hamisítás”-t.

A pontos törvényi meghatározás az alábbi:

„274.§.(1) Aki

- a) hamis közokiratot készít vagy közokirat tartalmát meghamisítja,
- b) hamis vagy hamisított, illetőleg más nevére szóló valódi közokiratot felhasznál,
- c) közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott közokirat-hamisításra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(3) Aki az (1) bekezdés c) pontjában meghatározott közokirat-hamisítást gondatlanságból követi el vétség miatt pénzbüntetéssel büntetendő.”⁶⁹

A törvény szöveg 1. bekezdésének a) és b) pontjai azok, melyek a leggyakrabban előfordulnak az átkelőhelyeken.

Természetesen a bűncselekmények esetében csak a közokiratokra gondolok, a magánokiratok eseteitől jelen dolgozatban nem térek ki.

A közokirat fogalma a büntetőjogon belül: „a közokirat, mely olyan okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság ügykörén belül a megszabott alakban állított ki.”⁷⁰

⁶⁸ 1978. évi IV. Törvény a Büntető Törvénykönyvről

⁶⁹ 1978. évi IV. Törvény a Büntető Törvénykönyvről

⁷⁰ Blaskó - Miklós – Schubauer.: Büntetőjog Különös rész II. Rejtjel kiadó, 2010.

A közokirat fogalmát az 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról szóló 195.§. (1) bekezdése alatt is megtalálhatjuk: „Az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. Ugyanilyen bizonyító ereje van az olyan okiratnak is, amelyet más jogszabály közokiratnak nyilvánít.”⁷¹

A fentiek alapján tehát elmondható, hogy közokiratnak minősül a személyi igazolvány, valamint a személyazonosításra szolgáló más okirat is. Ebből következik, hogy a határon történő átlépéshez a fentiek valamelyikének a használata szükséges, így az okmányokkal elkövetett jogsértések ütköztethetők a Btk. 274. szakaszának pontjaiba.

A személyek egy része járművel érkezik sofőrként vagy utasként. Gépjárművezetőként a birtokában lévő gépjármű papírjai hatósági engedélynek minősülnek, ezért a fenti törvényszakasz szintén mérvadó. Az eljárás alá vont személyek esetében körültekintően kell eljárunk, ha nem tisztázott a személyazonosságuk. Mindenképpen megkereséssel kell élnünk az adott személyek által átadott okmányban szereplő, és az elmondott adatainak tisztázása érdekében a kapcsolattartási pontok felé. A büntetőeljárás során a személyi hatállyal kapcsolatban itt kell megemlítenünk a Btk. 4.§.(1) bekezdése szerint: „A magyar törvényt kell alkalmazni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményére is, ha az a) a magyar törvény szerint bűncselekmény és az elkövetés helyének törvénye szerinti is büntetendő, {...}”.⁷²

Az eljárás alá vont személy, személyek esetében, akik a hamis okmányt, okmányokat felhasználták, vizsgálni kell többek között az általános alannyá válás feltételeit.

Ellenőrizni kell, hogy a bűncselekmény elkövetésekor a 14. életévüket betöltötték-e, legalább korlátozott beszámítási képességgel rendelkeznek, valamint természetes (élő) emberek legyenek.

A beszámítási képesség kapcsán két konjunktív elemet kell megemlítenünk: a felismerési és az akarati képességet, ami annyit jelent, hogy a magatartása kapcsolódik a felismerési akaráthoz, és akképpen cselekszik.

⁷¹ 1952. évi III. törvény a Polgári Perrendtartásról

⁷² 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A büntetőjogi ismeretek alapján tisztában kell lenni azzal, hogy a közokirat-hamisítás szándékosan és gondatlanul is elkövethető. Ami a felhasználást illeti fontos tisztázni, hogy az elkövető tudott-e az átadott okmány hamis/hamisított mivoltáról.

Egy bűncselekmény vizsgálatánál a kezdeti szakaszban három fontos tárgykört kell előtérbe helyezni: a társadalomra veszélyességet, a bűnösséget és a büntetendőséget. Természetesen az eljárás során a büntethetőséget kizáró és megszüntető okok vizsgálata sem maradhat el.⁷³

Ezért nagyon fontos tisztázni a nyomozás során azt a tényt, hogy bírt-e tudomással a hamis okmányról, mert ügydöntő szerepe van a büntethetőséget kizáró okoknál feltüntetett tévedéssel kapcsolatban.

A tévedés: „Btk. 27. §. (1) Nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott.”⁷⁴

Felfedett hamis okmány és felhasználójának vonatkozásban:

Az elkövetők, felhasználók állampolgársága szerint, a felfedett közokirat-hamisítások tekintetében Magyarországon a kiemelkedő állampolgári kategóriát még mindig az ukránok vezetik.

A szerb állampolgárok bünelkövetése kiugró mutatóval rendelkezik, mely a migrációs nyomásnak is köszönhető.

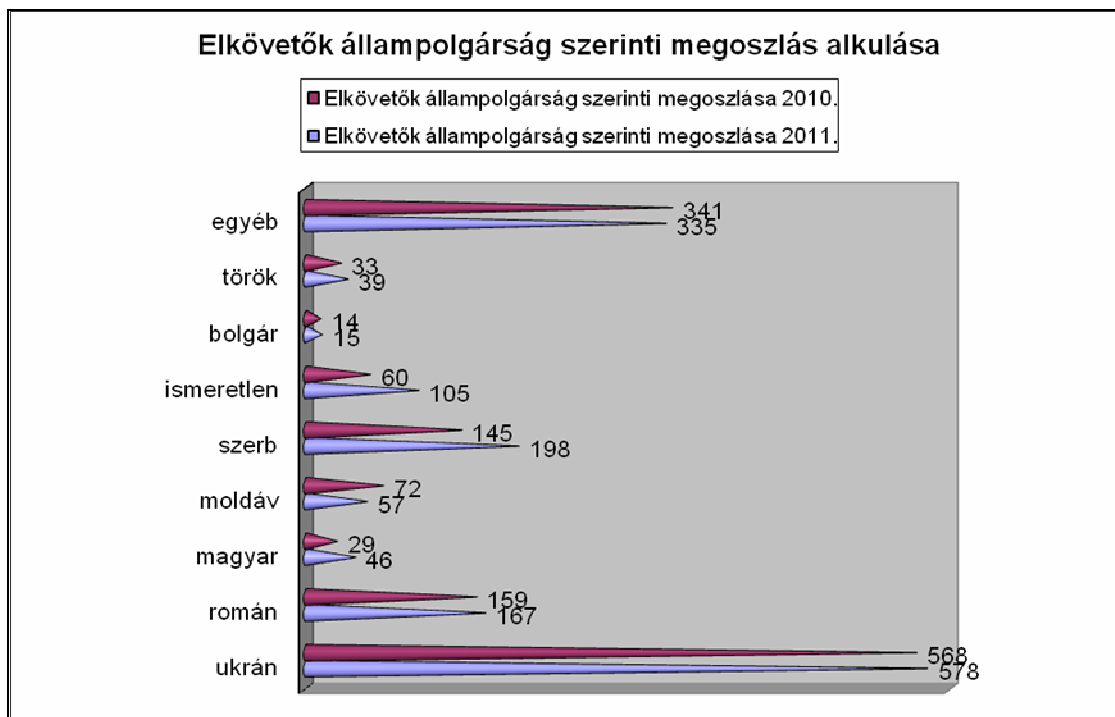
Ami még kitűnik, az az ismeretlen állampolgárságú elkövető személyek esetében számottevő. Ezt a statisztikát a budapesti Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér vonatkozásában realizálták. A felfedések többségében nem lehetett megállapítani az állampolgárságát az elkövetőnek.

Feltehetően ez azzal magyarázható, hogy nem volt más okmány, csak az általa bemutatott hamis-hamisított okmány, amelybe fiktív adatok kerültek beírásra.

⁷³ Blaskó Béla : Magyar Büntetőjog – Általános rész , negyedik átdolgozott kiadás, Budapest-Bebrecen, Rejtjel kiadó 2010

⁷⁴ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A diagramból kiderül, hogy több elkövetői állampolgársági kategóriában stagnálás, vagy igen minimális csökkenés, esetlegesen csekély növekedés figyelhető meg.⁷⁵

(5. diagram)⁷⁶

Az eljárás vizsgálati szakaszai, szabályok, kötelességek

Az eljárás vizsgálati szakaszait, a szabályokat és kötelességeket a határátkelőhelyen történő felhasznált okmánnyal elkövetett közokirat-hamisítás példán keresztül vezetem le: 2012.08.30-án egy férfi a magyar-román határt a nagylaki közúti határátkelőhelyen egy A. Epueranu román állampolgár nevére és adataira kiállított hamis román személyi igazolvánnyal kísérli meg átlépni, elhagyni Magyarországot területét egy autóbusz utasaként.

A felfedés a román határátkelőhely közös ellenőrzési pontján, a román belépő, és a magyar kilépő oldalon történik. Az ellenőrzés közös, mégis először a magyar hatóság hajtja végre az ellenőrzést.

A határrendésznek a férfi viselkedése felkeltette a figyelmét, és az általa önként átadott okmányt- a román személyi igazolványt- technikai eszközök segítségével tüzetesebb vizsgálatnak vetette alá. Az elsődleges vizsgálat során megállapításra került, hogy UV sugárzással történő vizsgálatát követően az okmány nem a megfelelő lumineszcenciát mutatja.

⁷⁵ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

⁷⁶ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

Az intézkedés és a további eljárás lefolytatása a magyar hatóságokra vonatkozik, a nemzetközi szerződés alapján.

A személy előállításra kerül a magyar hatóság részéről, mely dokumentálva van a megfelelő okmányok elkészítésével párhuzamosan.

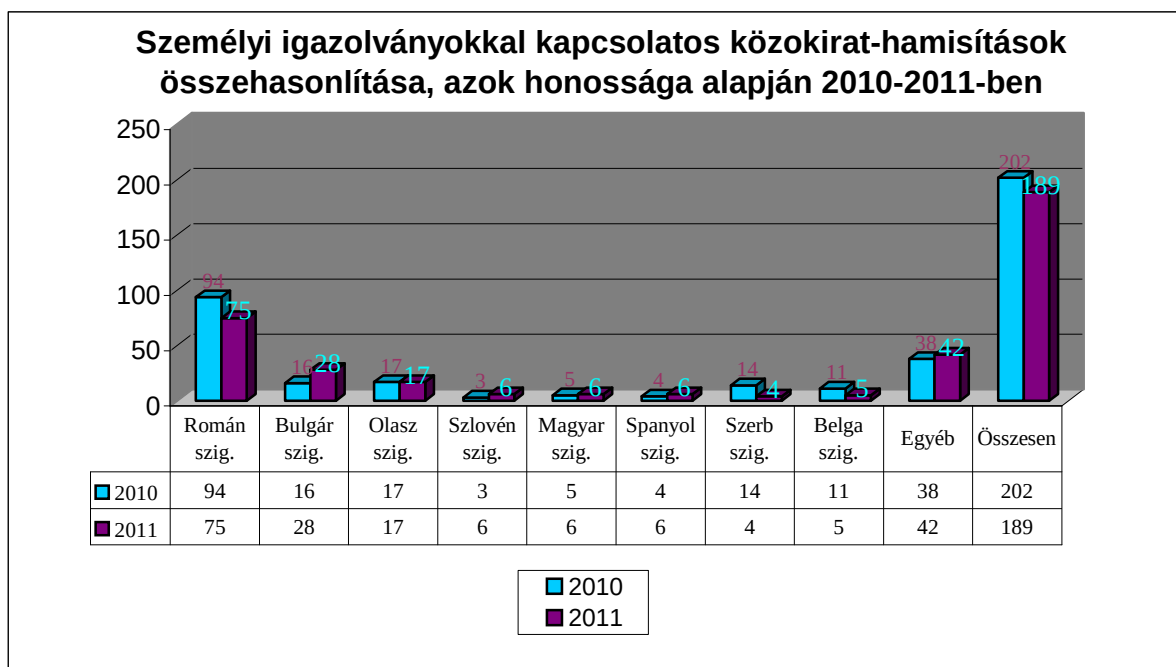
Az eljárás alá vont személy csomagja az autóbusz rakteréből kivételre kerül, majd a csomagátvizsgálás során előtalálásra kerül egy Igor Chisinau névvel és adatokkal, valamint az eljárás alá vont személy fényképével ellátott moldáv magánútlevél.

Tekintettel a fentiekre, bűncselekmény megalapozott gyanúja áll fent, így a magyar hatóság büntetőeljárást kezdeményez.

A szolgálatban lévő határrendész vizsgáló, tolmács kirendelését hajtja végre. A csomagok között talált okmány és a hamis okmányon szereplő adatok alapján egy megkeresést eszközöl a kapcsolattartási pontra, a személy azonosításának tisztázása végett.

A kapcsolattartási ponttól kapott hivatalos, fényképpel ellátott válaszban egyértelműen igazolják, hogy Igor Chisinau moldáv állampolgárról van szó, valamint az általa átadott román személyi igazolvány nem létezik, sem a rajta szereplő adatokkal ellátott férfi.

Szemléltetésem oka az alábbi diagrammban megfigyelhető, a nagyszámú hamis/hamisított román személyi igazolvány aránya miatt.

(6.diagram)⁷⁷

A személyi igazolványokkal történt visszaélések kimutatása alapján megállapítható, hogy a Román személyi igazolványokkal történt jogsértések száma folyamatos, valamelyest csökke-

⁷⁷ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

nést mutat ugyan a 2010-es év adataihoz viszonyítva, de még így is a legmagasabb a személyi igazolványokkal történt közokirat-hamisítások tekintetében.⁷⁸

A vizsgálatot végző személy ezt követően ellenőrzi a rendelkezésre álló nyilvántartásokban a személyt, mely nemleges (priorálás).

Az eljárás alá vont személy tárgyairól és pénzéről értékjegyzőkönyvet készítenek. A hamis okmányról párhuzamosan egy jelentést okmányvizsgálatról dokumentálnak, melyet csak az arra feljogosított személy végezhet el. Az átkelőhelyen lévő határrendész elkészíti az előállítás-elfogás jelentését, majd feljelentést készít, mely alapja az eljárás megindításának az eltérő rendelkezés alapján. A Be. második részének IX. fejezetében a 164.§. (1) bekezdése alapján „A büntetőeljárás – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – nyomozással kezdődik. A nyomozás során teljes mértékben fel kell deríteni az adott bűncselekményt, az elkövetőjét valamint a bizonyítási eszközöket, azok megóvását, biztosítását.”⁷⁹

A határon az esetek 99 % -ában ismert az elkövető személye, csak a személyazonosításukkal kapcsolatban merül fel probléma.

A feljelentést a hatóság tagja kezdeményezi, mivel hivatali minőségében szerzett tudomást a bűncselekményről, kötelező megtennie az ide vonatkozó szabályok szerint.

A feljelentést az illetékes Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályára küldi, ahol a készenlétes nyomozó veszi át a további intézkedést.

A bűnügyi osztály munkatársa az elsődleges és a rendelkezésre álló adatok alapján már alapvetően el tudja dönteni, hogy milyen bűnessel áll szemben, és minősíti a cselekményt. Természetesen a bűncselekmény minősítése, törvényhely szerinti ütköztetése a büntetőeljárás alatt módosulhat, változhat a jogerős ítélet meghozataláig.

A feljelentés alapján megállapítja, hogy a cselekmény a Btk. 274.§. (1) bekezdésének b) pontjába ütközik, vagyis: közokirat-hamisítás, hamis-hamisított, illetőleg más nevére szóló közokiratot használt fel a személy a határon történő átlépéséhez, melyet önként adott át az ellenőrzést végző személynek.⁸⁰

A nyomozást végző illetékes hatóság feljegyzést készít, melyben megnevezi a bűncselekményt és a nyomozás kezdetének pontos idejét. A nyomozás elrendelése a feljelentésen is feljegyezhető.

⁷⁸ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

⁷⁹ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

⁸⁰ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A nyomozás megindításánál fontos megjegyezni azt a főszabályt miszerint az a külföldi aki Magyarországra, vagyis az ország területére beutazás érdekében használja fel a hamis vagy hamisított, illetőleg más nevére szóló úti okmányt, akkor nyomozást nem lehet indítani ellene közokirat-hamisítás miatt, kivéve ha vele szemben idegenrendészeti eljárást is kezdeményeznek. Viszont ha más bűncselekmény gyanúja is felmerül a személlyel kapcsolatban, akkor már nem alkalmazható ez a rendelkezés. {Be.170.§.(6)bek.}⁸¹

Az elrendelt nyomozásról készült feljegyzést a hatóság az illetékes ügyészségnek 24 órán belül megküldi. A nyomozást a Be. alapján a legrövidebb időn belül, az elrendeléstől, vagyis a megindulástól számított két hónapon belül le kell folytatni. Viszont ez a határidő meghosszabbítható, ha az ügy bonyolult megítélésű, a kitűzött feladatok a megadott határidőre nem teljesíthetők.

A büntetőeljárásban az eljárás alá vont személy megnevezése gyanúsított a nyomozás során. A gyanúsított kihallgatása előtt tisztázni kell néhány fontos adatot, tényt. Meg kell állapítani a személyazonosságát, valamint egyéb fontos adatot pl: név, lakcím, születési hely. Mindez természetesen tolmács igénybevétele nélkül körülményes és lehetetlen lenne, és az adott helyzetre való tekintettel kötelező a tolmácsa alkalmazása.

A megfelelő és kirendelhető tolmács a tolmácsjegyzék alapján kerül kiválasztásra. A terhelttől meg kell kérdezni, hogy jól érti-e, valamint, hogy elfogadja-e a tolmácsot az eljárás során, amire a választ szó szerint jegyzőkönyvben rögzíteni kell.⁸²

A gyanúsítottat kihallgatása kezdetén a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 33. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján megilleti a védelemhez való jog, továbbá a Be. 43.§. és a 46.§.(d) pontja is kimondja, hogy megfelelő időt és lehetőséget kell, hogy kapjon a védekezésre és az arra történő felkészülésre, valamint a magyar nyelvet vagyis az eljárás nyelvét nem ismeri, védő részvétele kötelező.⁸³

A 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet (továbbiakban: nyer) 4.§.-5.§. ide vonatkozó rendelkezései is mérvadóak.

A védő kirendelése határozattal történik, melynek formai és tartalmi követelményei szintén szabályozott keretek között találhatók meg.

⁸¹ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

⁸² 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet

⁸³ Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

A nyomozás során a terhelt saját maga is hatalmazhat meg védőt, illetve három napja van arra, hogy eldöntse, viszont ha kijelenti, nem kíván meghatalmazni védőt akkor a hatóság, nyomban kirendel számára egyet.

A gyanúsítottat a védő személyéről és elérhetőségéről tájékoztatni kell. A védő értesítéséről és a megjelenésével kapcsolatos megjegyzéseket, tényeket a kihallgatásról készült jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

A gyanúsítottnak a védővel kapcsolatban is ki kell jelentenie, hogy elfogadja-e a kirendelt ügyvédet vagy sem, továbbá tájékoztatni kell arról, hogy a védő meg nem jelenése nem akadályozza az eljárási cselekmény lefolytatását.

Ha a rendelkezésre álló adatok alapján és a törvényi feltételek meglétét követően megalapozottan gyanúsítható a bűncselekmény elkövetésével, a személyt a Be. 117-118.§. szerint ki kell hallgatni.

A terhelttel a kihallgatás elején közölni kell a gyanúsítást az elkövetett bűncselekményre, a vonatkozó jogszabályra való hivatkozással.

A kihallgatás során a terhelt nem köteles vallomást tenni, amire figyelmeztetni kell, de arra is fel kell hívni a figyelmét, ha megtagadja a vallomástételt, az az eljárás lefolytatásának nem akadályozza. Viszont az eljárás alatt bármikor tehet vallomást, ami bizonyítékként felhasználható.

A gyanúsítottnak a figyelmeztetésre adott válaszát szintén szó szerint fel kell jegyezni a jegyzőkönyvben.

Amennyiben a vallomást megtagadja, az adott bűncselekménnyel kapcsolatos kérdés nem tehető fel neki, továbbá ha az ügyben több terhelt van, valamint tanú, velük nem szembesíthető.

A vallomás megtagadása a terhelt részéről nem zárja ki a kérdezés, észrevételezési és az indítványtételi jogát.

Ha mégis vallomást kíván tenni, akkor lehetőséget kell adni, hogy megtegye. Ekkor figyelmeztetni kell arra, hogy vallomásában más hamisan bűncselekmény elkövetésével nem vádolhat, illetve önmagára és közeli hozzátartozójára nem köteles terhelő vallomást tenni.

A kihallgatás során a gyanúsított saját kezűleg vagy más módon is közölheti a vallomását, amit a bünygyi iratokhoz csatolunk. A vallomás összefüggő előadására lehetőséget kell adni. Az elmondottakban lévő eltéréseket tisztázni kell, a gyanúsítotthoz további kérdések intézhetők. Nem tehető fel olyan kérdés mely a választ, nem bizonyított tényt vagy olyan ígéretet tartalmaz, ami törvénybe ütközik.

Ha a terhelt beismerő vallomást tesz, attól függetlenül be kell szerezni minden bizonyítékot. Abban az esetben, ha több terhelt van egy ügyben, akkor őket egyenként kell kihallgatni.

A kihallgatást követően a gyanúsított által átadott okmányt le kell foglalni a Be. 151.§. alapján. Tekintettel arra, hogy már elrendelt nyomozásról van szó, határozattal kerül lefoglalásra a kérdéses okmány.

Természetesen a Be. 177. §. –a lehetőséget ad a „Nyomozási cselekmény elvégzése határozat nélkül” –re is a halasztást nem tűrő esetekben, a halasztást nem tűrő ok és azt megalapozó tények feltüntetése mellett.

A gyanúsítottal közölni kell tolmács útján a lefoglalás tényét, írásban és szóban egyaránt. A lefoglalás ellen jogorvoslattal, panasszal élhet. A határozatban fel kell tüntetni a jogorvoslatra meghatározott határidőt, valamint azt, hogy melyik hatósághoz nyújthatja be. A gyanúsítottal közölt határozatot a védőjével is tudatni kell.⁸⁴

Az ügyben már az eddig elkészült, és lefolytatott nyomozási cselekmény során készült iratok a következők:

- feljelentési jegyzőkönyv, feljegyzés nyomozás elrendeléséről, HRK-n készült iratok (előállítás-elfogás jelentés, értékjegyzőkönyv, jelentés okmányvizsgálatról, dokumentáció, prio. ell.), határozat tolmács kirendeléséről, határozat védő kirendeléséről, értesítés védőnek (jelentés), gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyv, határozat lefoglalásról, lefoglalási jegyzőkönyv.

A kihallgatást és lefoglalást követően, ha más bűncselekmény elkövetésének gyanúja nem áll fent „egyszerű megítélésű ügy”, az ügyészi gyakorlat és a jogszabályok keretein belül a gyanúsított a továbbiakban szabadlábon védekezhet.

Külföldi személyről van szó, érdemes tájékoztatni az eljárás befejezését követő iratismertetésről, illetve az ott történő észrevételi és indítványozási lehetőségeiről, illetve, hogy részt kíván-e venni rajta. Továbbá kérheti az ügyben keletkezett iratok az általa megválasztott nyelvre történő lefordítását, melyre történő válaszadását szintén jegyzőkönyvbe kell foglalni szó szerint.

Szabadon engedése nem jelenti azt, hogy idegenrendészeti eljárás nem kezdeményezhető vele kapcsolatban.

A személlyel kapcsolatos további intézkedés a 2007. évi II. törvény, a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról, valamint a 114/2007. (V.24) Korm. Rendelet

⁸⁴ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról szóló jogszabályok alapján történik.

A büntetőeljárás azonban még nem fejeződik be ezzel a momentummal. A Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályvezetője ellenőrzi az addig elkészült iratokat, hogy megfelelnek-e a jogszabályi feltételeknek, illetve történt-e eljárási hiba.

A kihallgatási jegyzőkönyv alapján megvizsgálja a minősítés helyességét, esetlegesen további utasítást ad vele kapcsolatban.⁸⁵

Büntetőjogi ismeretek alapján emlékezhetünk a közokirat-hamisítás elkövetési magatartásaira és a bűnösségre. A bűnösség szándékosan követhető el, kivéve az intellektuális közokirat-hamisítást, mely esetében gondatlanul is.⁸⁶

Az ügy a nyomozó vagy vizsgálati alosztályra kerül a további teendők meghatározásával pl.: lefoglalt okmány szakértői vizsgálata, díj megállapító határozatok elkészítése, iratok rendezése és az ügy teljes felderítése annak érdekében, hogy az ügyész vádemelésről tudjon dönteni.

A további nyomozási cselekményeket lefolytató személy(nyomozó-vizsgáló) az aktában található iratokat megvizsgálja, és a kapott utasításokat a jogszabályok és határidők betartásával végrehajtja.

Az első feladat a lefoglalt okmány szakértői vizsgálata mely a büntetőeljárásban tárgyi bizonyítási eszközként szolgál.

A Be. 115.§. (1) bek. alapján: „Tárgyi bizonyítási eszköz minden olyan tárgy (dolog) amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az, amely a bűncselekmény elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető nyomait hordozza, vagy a bűncselekmény elkövetése útján jött létre, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amelyre a bűncselekményt elkövették.”

Ebben az esetben a hamis okmány vizsgálatához, bizonyítandó tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, ezért szakértőt kell, kötelező alkalmazni.

{Be.99.§.(1) bek.(2.bek.)} A hivatkozásban „csak” az orvosszakértő kirendelését nevesíti a jogszabály de, a szakértelem kétségét nem zárhatjuk ki az okmány tekintetében sem.⁸⁷

A szakértő kirendelése nyomozóhatóság és ügyész esetében határozattal történik, a megfelelő szakértő kirendelését a 282/2007. (X. 26.) Korm. Rendeletben találjuk.

⁸⁵ 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet

⁸⁶ Blaskó - Miklós – Schubauer.: Büntetőjog Különös rész II. Rejtjel kiadó, 2010.

⁸⁷ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

A rendelet 3. számú mellékletének 1. bekezdése a),b) és c) pontjában meghatározott esetekben a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézete jogosult szakvélemény adására. A külföldi hatóság által kibocsátott, határátlépést lehetővé tevő okmányok esetében az a) pont az irányadó.⁸⁸

Az igazságügyi szakértőkkel kapcsolatos további jogszabályokat megtaláljuk a 1998. évi XIX. tv. a büntetőeljárásról, 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet (NYUT), 53/1993. (IV. 02.) Kormányrendelet, valamint a 2/1988. (V. 19.) IM rendeletben.

Mint tudjuk, a szakértő igénybevétele a büntetőeljárás során nyomozási, ügyészi (határozat) és bírói szakban – végzéssel - vehető igénybe. Természetesen az írásos kirendelés egyes részvizsgálatok esetében nem szükséges, ilyenkor szóbeli rendelkezés alapján is alkalmazhatunk szakértőt. A szakértő feladata a bizonyítási eszköz előállítása, készítése. Az okmányok tekintetében némiképp egyszerű dolgunk van, hiszen már egy részben felfedett hamisítást ismerünk, de mégsem olyan részletességgel, amit egy igazságügyi szakértő tud ismertetni szakvélemény formájában.

A szakvéleményt a szakértő, a nyomozó hatóság által kitűzött határidőn belül írásban terjeszti elő. A Be. 108. §. (1) bekezdése alapján viszont szóban is előadhatja, de ebben az esetben mindenképpen írásban kell elkészítenie.

A szakértői munkáról illik tudni, hogy nem csak egy egyszerű vizsgálat, hanem egy összehasonlító tevékenység. Hogy mit is jelent ez? A kérdéses okmányt egy eredeti (minta) okmánnyal hasonlítja össze meghatározott sajátosságok alapján. Fontos megjegyezni, hogy a szakértő számos esetben segít a felderítésben, nem csak a bizonyításban. ***Szabály, hogy nem végezhet nyomozási cselekményt!***⁸⁹

A szakértői vizsgálat során tisztázni kell az alábbi kérdéseket:

Az első és legfontosabb kérdés az eredetiség megállapítása, hogy hamis, vagy hamisított okmánnyal állunk szemben. Lényeges a hamisítás módszere, melyből következtetni lehet a hamisítás eszközeire, felhasznált anyagokra, a hamisító felkészültségére. Az így készült hamisítvány mennyire alkalmas a megtévesztésre. Mennyire gyakori a hamisítás fajtája, lehet-e következtetni egy esetleges sorozat jellegre.

Amit sokan nem kedvelnek, az a „szakértő egyéb észrevételei” fejezet. A kirendelő határozatok többsége nem fogalmaz meg a konkrét okmánnyal kapcsolatos kérdéseket hibaként. Saj-

⁸⁸ 282/2007. (X. 26.) Korm. Rendelet

⁸⁹ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

nos a gyakorlat alapján megfigyelhető, hogy „sablonos” kérdéseket teszünk fel a szakértőnek, és a végére hagyjuk, mint egy „mentőkérdést” - az egyéb, a szakértő észrevételeit.

Az elkészült szakvélemény lehet kategorikus, ami kimondhatja: hamis-nem hamis, hamisított-nem hamisított (igen-nem) a vizsgálatra küldött okmány. Valamint lehet eshetőleges szakvélemény, de ez az okmányhamisítások esetében nem jellemző. Az eljárást lefolytató nyomozóhatósághoz megérkezett szakvéleményt a gyanúsított és a védője megismerheti.

A szakértő munkadíját, annak elszámolását a nyomozóhatóság, vagy az őt kirendelő hatóság (ügyészség, bíróság) rendezi, fizeti, előlegezi meg a gyanúsítottnak.

Természetesen ezen összeg is bekerül a „kalapba”, a bünygi költségek sorába, gyarapítva azt.⁹⁰

A nyomozás során keletkezett iratokat legalább két példányban kell készíteni. Az ügyben keletkezett iratokat összefűzve, sorszámmal, iratjegyzékkel kell ellátni.

A Be. a nyomozás iratainak megismerésére is engedélyt ad a 193. szakaszban: „A nyomozás elvégzése után a gyanúsított és a védő a vádemelés alapjául szolgáló, a sértett az őt érintő iratokat megismerheti. Ennek érdekében értesíteni kell őket arról, hogy a nyomozás iratait hol és mikor tekinthetik meg.”⁹¹

Ha az iratismertetésen megjelennek a felek, akkor arról jegyzőkönyvet kell készíteni az ide vonatkozó szabályok szerint. A gyanúsított és a védő az ügy iratait, összefűzött, számozott példányát megtekinthetik, valamint arról másolatot kaphatnak, kivéve a zárt kezelés esetét. Az iratok egyszeri alkalommal történő kiadása az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény szerint illetékmentes.

A kiadott másolatokról nyilvántartást kell vezetni és azt az iratok között kell elhelyezni. Az iratismertetést követően a nyomozóhatóságnak tizenöt napon belül meg kell küldeni az illetékes ügyészségnek az ügy iratait.

Az ügyben lévő gyanúsított külföldi személy, ezért nagyon ritka, hogy bármiféle idézésre vagy értesítésre meg fog jelenni, nagyobb az esélye annak, hogy védője vesz részt az iratismertetésen és csak az iratok másolatát kéri.

Az iratismertetésen a gyanúsítottnak és a védőnek egyaránt van észrevételezési és indítványozási joga, mely egyes esetekben, főként a védelem tekintetében igen fontos lehet. A nyomozás során jogorvoslatok tömkelegével találkozhatunk melyek nem csak az eljárás alá vont személy érdekeit tartja szem előtt.

⁹⁰ Nyilasi Tibor:Kriminalisztikai okmányvizsgálat, Rejtjel kiadó, 2004

⁹¹ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

Már a gyanúsított kihallgatása során a gyanúsítás és a lefoglalás ellen is lehet panasszal élni.⁹²

A Be. IX. Fejezetének IV. címében található 195.§.-ban megtalálhatók az ide vonatkozó rendelkezések.

A nyomozás során szerzett adatok, információk, és bizonyítékok alapján a nyomozóhatóság előterjesztést készít vádemelési javaslattal, amit az illetékes ügyészségnek küld meg. Az ügyész az iratokat megvizsgálja, amire harminc nap áll a rendelkezésére.

A vizsgálat során további nyomozási cselekményeket végezhet, vagy végeztethet a nyomozóhatósággal. Dönthet a nyomozás megszüntetéséről, felfüggesztéséről, vádat emelhet, vagy határozhat a vádemelés elhalasztásáról, részbeni mellőzéséről. A közvetítői eljárásra utalás a közokirat-hamisítás esetében nem áll fent.

Ha az ügyész vádat emel, és nem történik ún. „pótnyomozás” nyomozási cselekmény, akkor a gyanúsított és a védő csak indítványt követően tekinthet be az iratokba.⁹³

A büntetőeljárás befejezése (formái, módjai) a vizsgálat során megállapított tények, bizonyítékok alapján

A nyomozás során, a közokirat-hamisítás estében a határátkelőhelyek tekintetében viszonylag egyszerű dolgunk van, mint az a gyakorlatban is tapasztalható a visszajelzések alapján. Egyszerű megítélésű ügyekről beszélhetünk, szinte rutinszerű munkafolyamat tíz-tizenöt nyomozás lefolytatását, ügyirat összeállítását követően.

Az ügyész elsősorban a gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyv és a szerzett bizonyítékok vizsgálata alapján tud érdemben dönteni a vádemelésről. Egy beismerő vallomás és a terhelő bizonyítékok ismeretében nem is nagyon kétséges más döntés.

Természetesen egy laphiányos útlevél esetén számos esetben találkozhatunk olyan elkövetőkkel, akik „kioktatásra kerültek” azon a téren, hogy mit mondjanak ha „lebuknak” a határon. Egy nagyon egyszerű védekezéssel jönnek elő, miszerint nem volt tudomásuk a laphiányról, ellenőrizték az okmányt, de nem vették észre, vagy egyáltalán nem ellenőrizték, bárki hozzáférhetett az okmányához.

Ebben az esetben hiába kerül megállapításra, hogy valóban hamisított az okmány, és ezt a szakvélemény is alátámasztja, nem történik meg a vádemelés.

Az ügyész vagy a nyomozóhatóság (nem a gyanúsított követte el, nem állapítható meg, hogy ő követte el) a Be. 190.§. (1) bekezdés c) pontja alapján a nyomozást határozattal megszünte-

⁹² 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet

⁹³ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

ti. Nem zárható ki a nyomozás megszüntetése, ha beismerő vallomásunk van, a Be. 190.§. (1) bekezdés j) pontja lehetővé teszi a megrovás alkalmazását az ügyész számára.⁹⁴

A Be. 190.§.(1) bekezdésének j) pontja szerint – „ha a gyanúsított cselekménye már nem veszélyes, vagy oly csekély fokban veszélyes a társadalomra, hogy a törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés kiszabása, vagy más intézkedés alkalmazása is szükségtelen.”

Abban az esetben, ha nyomozás megszüntetésére kerül a sor, a bűnügyi költséget az állam viseli, viszont a gyanúsított kötelezve van a költségek megfizetésére, ha az a mulasztása folytán keletkezett.⁹⁵

Ezt szem előtt tartva igen ritkán fordul elő, hogy a j) pontos megszüntetés formát alkalmaznák a hatóságok a határon történő közokirat-hamisítások körében.

A vádemelés a vádirat elkészítésével és annak bírósághoz való benyújtásával történik. Lehetőség van arra, hogy az ügyész a gyanúsítottat kihallgassa szükség esetén, de az ügyészi gyakorlat ezt nem támasztja alá.

Közokirat-hamisítás miatt is lehet bíróság elé állítást alkalmazni, ha a törvényi feltételek fennállnak, ebben az esetben kihallgatják a tárgyalás előtt a terheltet.

A vádiratnak a tartalmát szintén megtalálhatjuk a Be. 217.§.(3) bekezdésében. Főszabály, hogy a „Vádemelés miatt nincs helye jogorvoslatnak.”

Az esetek többségében a terhelt hazatér saját országába, ezért az ügyész a bíróságnak indítványt tesz a külföldön tartózkodó terhelt távollétében történő, vagy a tárgyalás mellőzésével történő eljárásra. Ilyenkor a bíróság és az ügyészség a Be. 527-537.§. valamint a Be. 543-550.§. rendelkezéseit alkalmazza.

A vádiratban szerepel a büntetés kiszabására és egyéb intézkedés alkalmazására vonatkozó indítvány. A lefoglalt okmánnyal kapcsolatos intézkedés indítványa is szerepel az elkobzásra utalással.

Abban az esetben, ha egy eredeti okmány került meghamisításra pl.: törlés, laphiány, fényképcsere, akkor megküldésre kerül a kiállító hatóságnak. Ha viszont egy teljes hamisítvánnyal állunk szemben, akkor megsemmisítésre kerül, jobb esetben dokumentációs osztályokra küldik szemléltetesként.

A vádirat és az ügy iratainak bírósághoz történő érkezését követően hatvan nap áll rendelkezésre a tanácselnöknek, helyettesének hogy megvizsgálja és döntsön az esetleges áttételről, egyesítésről, elkülönítésről, felfüggesztésről, megszüntetésről, újabb eljárási cselekmény elvégzéséről, vádtól eltérő minősítés lehetőségéről, tanács elé utasításról, esetlegesen öttagú

⁹⁴ Dr. Kovács Gyula: A büntetőperbeli bizonyítás a bűnügyi vizsgálati (nyomozó) munka tükrében

⁹⁵ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

tanács elé utalásról. A gyakorlat szerint ezek a feladatok már az ügyre kijelölt bírónak, esetlegesen a bírósági titkárnak a feladatköre. A kijelölt bíró, bírósági titkár megkapja az eredeti nyomozati iratokat, valamint a vádiratot.

Elsődleges dolga, hogy megvizsgálja törvényes-e a vád, majd a fent említett tárgyköröket ellenőrizzé.

A közokirat-hamisítás ezen egyszerű mivoltában nem is kerül bíró elé az ügy, egy végzés születik, amit a váddal együtt küld meg az érintetteknek a bírósági titkár.⁹⁶

A végzés meghozatalában fontos szerepe van az enyhítő és a súlyosító körülményeknek. Enyhítő körülmények körébe tartozik a beismerő vallomás, személyi körülmények, gondolok itt a gyereket egyedül nevelő személyre, anyagi okokra, büntetlen előéletre.

A súlyosító körülményekhez vehetjük a büntetett előéletet, a visszaesőket. Ezekre a tényekre és a bizonyítékokra alapozva születik meg a végzés.

A végzésben megtalálható a büntetés vagy intézkedés, valamint minden olyan rendelkezés, melyet a vádiratban az ügyész indítványozott, és a bűnügyi költség is.

Amennyiben a felek és képviselőjük (védő) nem értenek egyet a végzéssel, a kézhezvételtől számított nyolc nap áll a rendelkezésükre, hogy tárgyalás megtartását kérik.

Az ügy egyszerűségére visszatérve, gyakori, hogy a bíróság a vádlottat távollétében megrovásban részesíti, melynek fogantatásáról a tanács elnöke gondoskodik. Megrovás esetén fellebbezésnek nincs helye, viszont az ügyész, a vádlott és védője ekkor is kérheti a végzéstől számított nyolc napon belül a tárgyalás megtartását.⁹⁷

Önálló büntetésként előszeretettel alkalmazzák a bíróságok a pénzbüntetést, melyet az ügyészségek is gyakorta indítványoznak.

A pénzbüntetés során meg kell állapítani a pénzbüntetés napi tételének számát, valamint a napi tételnek megfelelő pénzüsszeget. A pénzbüntetés minimum harminc, legfeljebb ötszáz-negyven napi tétel lehet, egy napi tétel kettőezer-ötszáz és kettőszázezer forint között határozható meg.(Btk.51.§.)

A közokirat-hamisítás (1) bekezdésének a) és b) pontját vesszük figyelembe büntettről beszélünk, miszerint három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁹⁶ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

⁹⁷ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

Fontos tudni, hogy a tárgyalás mellőzésével folytatott eljárásban, a mi esetünkben a pénzbüntetésen kívül felfüggesztett szabadságvesztés büntetést, kiutasítást, mint mellékbüntetést, intézkedésként megrovást és próbára bocsátást alkalmaznak.⁹⁸

A bíróság által hozott ítélet végrehajthatósága a Be. 588. § -ban került megfogalmazásra. Az (1) bekezdés alapján: „Az ítélet a jogerőre emelkedése után hajtható végre.” – mely egyértelmű, külön magyarázatra nem szolgál, kivételek vannak, melyet a törvény nevesít.

Az eljárás során keletkezett költségek (pénzbüntetés, bűnügyi költség) megfizetésére az elítélt halasztást és részletfizetést kérhet a törvényben meghatározott esetekben.⁹⁹

Néhány szót kell ejtenünk a 2013-ban hatályba lépő új Btk-ről mely a 2012. évi C. törvény A Büntető Törvénykönyvről címet fogja viselni.

Az új törvényben a közbizalom elleni bűncselekményeket a XXXIII. Fejezetben találhatjuk majd, mely a következő:

„Közokirat-hamisítás

342. § (1) Aki

a) hamis közokiratot készít, vagy közokirat tartalmát meghamisítja,

b) hamis, hamisított vagy más nevére szóló valódi közokiratot felhasznál,

c) közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tényt vagy nyilatkozatot foglaljanak közokiratba, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott közokirat-hamisításra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki az (1) bekezdés c) pontjában meghatározott közokirat-hamisítást gondatlanságból követi el, vétség miatt elzárással büntetendő.”¹⁰⁰

Látható, hogy a közokirat-hamisítás alapja, vagyis az (1) bekezdés a), b) és c) pontja lényegében változatlan marad. Összehasonlítva a régi szöveg szerint b) pont: „hamis vagy hamisított, illetőleg más ... {..}” az „illetőleg” szó kimaradt a törvénytörvényből, helyette a vagy szó került be. Újabb bűncselekményt is felfedezhetünk, mégpedig a biztonsági okmányok hamisításával kapcsolatban.

⁹⁸ 1978. évi IV. Törvény Büntető Törvénykönyvről

⁹⁹ 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról

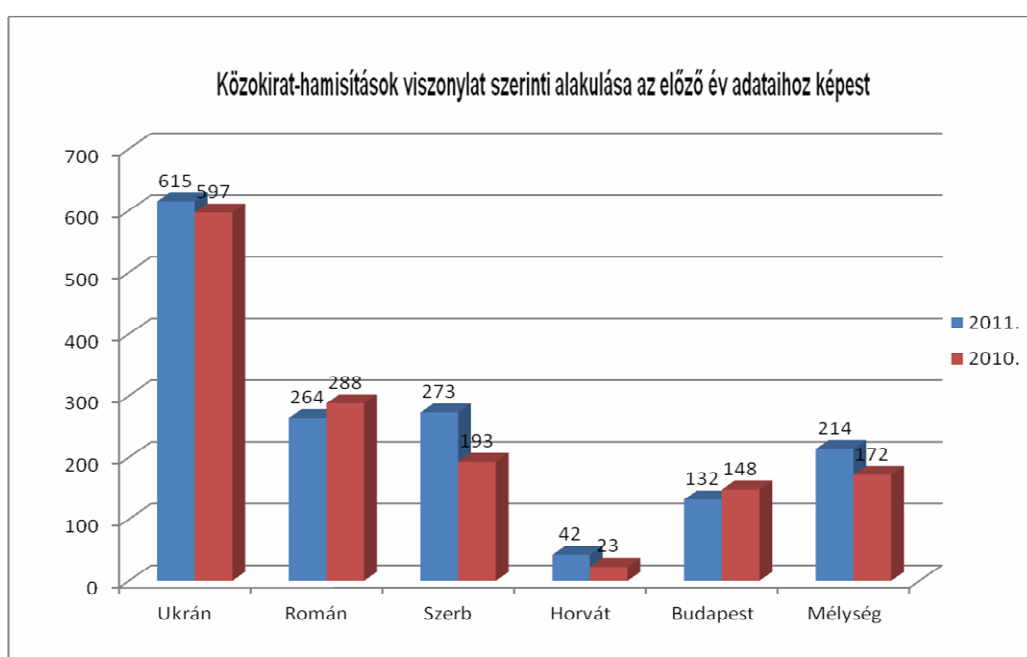
¹⁰⁰ <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK12092., 92. szám, 2012. 10.18.>

Összegzés

Következtetések levonása /konklúzió/

Megállapítható a fentiek alapján, hogy az 1978. évi IV. törvényben nevesített (Btk. 274.§.) Közokirat-hamisítás bűncselekményének elkövetése a határátkelőhelyeken igen kedvelt az átlépni szándékozó személyek körében.

A jogsértő cselekmények az esetek többségében a jogellenes tartózkodás legalizálásával kapcsolatban kerülnek véghezvitelre. A szigorítások ellenére mégis sokan választják a bűnelkövetés ezen formáját. Nézzük meg a határon felfedett közokirat-hamisításokat viszonylatonként az alábbi diagramm segítségével:

(7.diagram)¹⁰¹

Az ábrán jól látható, hogy a román viszonylatban csökkenő tendenciát mutat az elmúlt évekhez viszonyítva.

Ez azzal magyarázható, hogy a közös ellenőrzés során a román fél szűrő munkája javul.

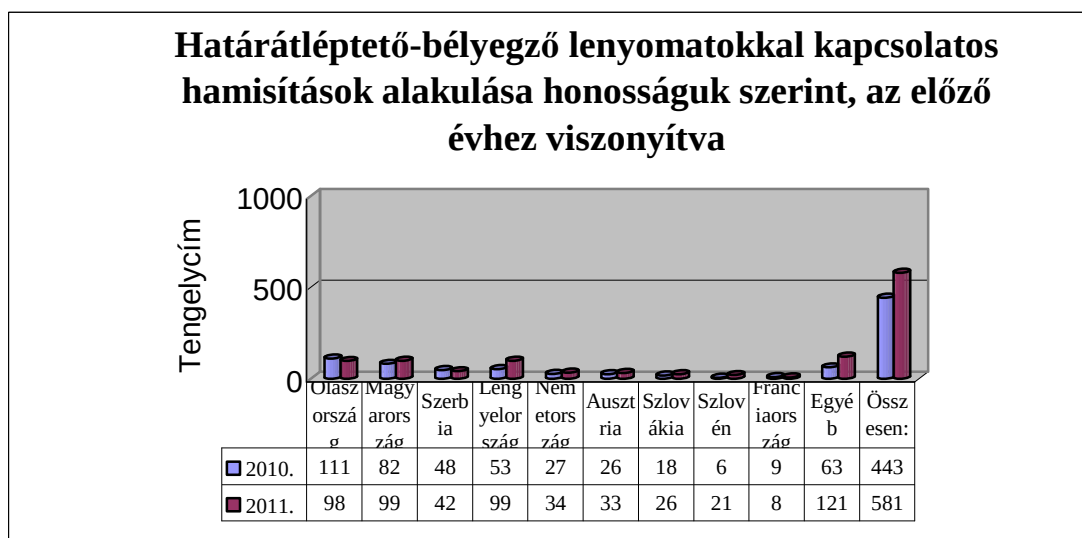
Az ukrán viszonylattal kapcsolatosan a korábbiakban utaltam az átléptetőbélyegzőlenyomatok, illetve a vízumhamisításokra, melyek növelik a hamisított okmányok számát. A mélységben elkövetett és felfedett közokirat-hamisításokkal kapcsolatos elkövetések száma folyamatos emelkedő tendenciát mutat, főként a nemzeti útlevélek és a személyi igazolványok körében.

¹⁰¹ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

A Budapest Nemzetközi Légi határátkelőhelyen is visszaesés volt tapasztalható a nemzeti útlevelekkel kapcsolatos elkövetések számának a csökkenése miatt.

A szerb határszakaszon növekedés állapítható meg, nagy szerepet játszik a Szerbia irányából érkező migráció, amely jelentősen meghatározza a határszakasz mutatóinak az emelkedését.

A határátléptető-bélyegző lenyomatok hamisításának alakulása 2011-ben egyértelműen emelkedést produkált.

(8.diagram)¹⁰²

A határátléptető bélyegző-lenyomattal elkövetett közokirat-hamisítások emelkedése a magyar, lengyel, olasz honosságú határátléptető-bélyegző lenyomatok hamisítása miatt következett be, melyek leginkább az ukrán határszakaszon kerültek elkövetésre.

	Ukrán	Román	Szerb	Horvát	Budapest	Mélység	Összesen:
2010.	597	288	193	23	148	172	1421
2011.	615	264	273	42	132	214	1540
Változás:	18	-24	80	19	-16	42	119
változás %-ban:	3%	-8%	41%	83%	-11%	24%	8%

(1.táblázat)¹⁰³

A büntetőeljárások megindítása és lefolytatása során megállapítható, hogy a külső határokhoz tartozó - kivéve a Román, Budapest szakasz - nyomozóhatóságok és Ügyészségek munkája nagymértékben növekedett.

¹⁰² ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

¹⁰³ ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály : 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése

A fenti adatok alapján megállapítható, hogy a Magyarországon (határátlépés és mélységi ellenőrzés során) elkövetett és felfedésre került közokirat-hamisításos bűncselekmények száma a 2011. évben összesen 8 % - s emelkedő tendenciát mutat.

Az évek tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a hamisítók által közkedvelt Román okmányok még mindig jelen vannak a visszaélések során. Románia és Bulgária - az Európai Unióhoz való csatlakozásával - az igen gyenge biztonsági jegyekkel, elemekkel ellátott okmányai könnyen hamisíthatók.

Az ukrán állampolgárok által felhasznált okmányok tükrében megállapítható, hogy kiemelkedően magas a határátléptető bélyegző-lenyomatokkal, illetve a vízumokkal elkövetett hamisítások száma.

Ezen hamisítási módok, módszerek összefüggésben állnak egymással, ahol vízumhamisítással találkozunk, ott a legtöbb esetben a tartózkodási idő manipulálása is megtörténik.

A hamisítónak naprakésznek kell lenniük a határátléptető bélyegző-lenyomatokkal kapcsolatban, hiszen az állampolgárok a Schengeni kódexnek megfelelően 180 napon belül maximum 90 napot tartózkodhatnak az övezetben.

Az elkövetők zöme egy szegényebb államból a nyugat európai országokba vendégmunkásként dolgozni szándékozó állampolgárok közül kerül ki. Feltehető, hogy a tartózkodási idő meghosszabbítását az utazási költségek miatt próbálják meg meghamisítani, vagy hamisíttatni.

Felmerülhet a kérdés, hogy a Btk.274.§. (1) bekezdés a) és b) pontja miként legyen elhatárolva, valamint a megfelelő minősítés megállapítva.

A büntetőjog alapján az elkövető a közokirat bizonyító erejét érvényesíti a joghatás kiváltásának szándékával a felhasználás során. Viszont nem feltétele a bűncselekmény befejezettségének a felhasználás során, hogy a közokirat joghatást váltson ki, ezért a kísérletnek nincs nagy jelentősége.

Abban az esetben, ha a hamis/hamisított közokiratot az elkövető vagy más személy készítette, vagy hamisította meg, a felhasználás szempontjából a gyakorlatban nincs jelentősége. Viszont, ha az elkövető készíti és használja fel a hamis/hamisított közokiratot, akkor a felhasználás egy büntetlen utócselekménnyé válik, feltéve, ha nem évült el a készítés-hamisítás büntethetősége.¹⁰⁴ Ha a hamis közokirat készítés és a közokirat-hamisítás büntethetősége elévült, akkor csak a felhasználásért felel. A büntetőeljárás során a Legfelsőbb Bírósága büntető jogegységi tanácsa Budapesten, a 2000. év február hó 7. napján tartott nem nyilvános

¹⁰⁴ Blaskó-Miklós-Schubauer: Büntetőjog Különös rész II., Rejtjel kiadó:2010

ülésen a legfőbb ügyész indítványa alapján meghozta az 1/2000. Büntető jogegységi határozatot, miszerint:

”1. A közokirat-hamisítás különböző elkövetési magatartásait [Btk. 274.§ (1) bek. a) és b) pont] megvalósító elkövető cselekményei, ha ugyanarra az okíratra, mint elkövetési tárgyra vonatkoznak, természetes egységet alkotnak.

2. Az 1. pontban említett elkövető cselekménye akkor minősülhet a Btk. 274.§-a (1) bekezdésének b) pontja szerint, ha az (1) bekezdés a) pontja alapján - büntethetőséget kizáró vagy megszüntető okból - nem vonható felelősségre.”¹⁰⁵

„A szabályozás módjából adódóan ugyanis a hamis, hamisított közokirat készítése a hamisítás bevégzésével is befejezett büntett. Elkövetője a későbbi felhasználástól függetlenül is felel tetteért.

Ha a készítő és a felhasználó azonos személy, a Btk. 274.§ (1) bekezdés a) és b) pontja alapján egyaránt büntetőjogi felelősséggel tartozik. Ha azonban ilyen esetben az elkövetőnek a büntetőjogi felelőssége a hamis, hamisított közokirat készítéséért - valamely büntethetőségi akadály miatt - nem állapítható meg, kizárólag a közokirat felhasználásáért vonható felelősségre.

E cselekmény ugyanis önmagában ugyancsak tényállásszerű [Btk. 274.§ (1) bek. b) pont], ezért a hamis, vagy hamisított közokirat készítésével összefüggő büntethetőségi akadály a felhasználó felelősségét nem érinti.

Így a Btk. 274.§ (1) bekezdés a) pontjába ütköző magatartás elévülése [Btk. 32.§ (1) bekezdés a) pont], de a hamis vagy hamisított közokirat készítőjét a készítés idején érintő valamely büntethetőséget kizáró ok [Btk. 22.§] is akadály lehet a hamis közokirat készítése miatti felelősségre vonásnak.

Amennyiben azonban a hamis okirat ezt követő, későbbi felhasználásához már ez a körülmény nem kapcsolódik, a felhasználás miatt az önálló büntetőjogi felelősség megállapítható.”¹⁰⁶

A jogegységi határozatot végigolvasva és értelmezve egyértelműen tudunk dönteni a szembenálló jogesettel kapcsolatban, és kizárja a különböző és eltérő bírói gyakorlat lehetőségeit.

¹⁰⁵ 1/2000. Büntető jogegységi határozat

¹⁰⁶ 1/2000. Büntető jogegységi határozat indokolás

Javaslatok

Miután megtörtént egy határátkelőhelyen, vagy a mélységben történő ellenőrzés során a hamis/hamisított közokirat felfedése rengeteg időbe, energiába valamint pénzbe kerül a büntetőeljárás lezárásáig, befejezéséig.

Korábban utaltam - *nem véletlenül vettem példának a román személyigazolványt, mely gyakori* - az egyszerű megítélésű, szinte rutinmunkának számító eljárásról.

A bűnügyi költségek a közokirat-hamisítások esetében, mely nem megszüntetéssel végződik, hanem jogerős ítélet, végzés születik, 40.000 - 100.000 forint közötti összegbe kerül a magyar államnak, ami megelőlegezésre kerül a delikvensnek.

Ide vonatkozólag jegyezném meg a Be. 160.§.-t biztosítási intézkedésként, a zár alá vétel Be.159.§. módosításával, hogy ne csak olyan bűncselekmények esetében lehessen alkalmazni, amellyel kapcsolatban vagyonelkobzásnak van helye, esetlegesen polgári jogi igényt érvényesítenek. Külföldiek esetében egy ilyen egyszerű megítélésű ügyben (pl: laphiány) a megyei kapitányságokon egy-két fő olyan személyre lenne szükség, aki 4-5 nap alatt elvégzi az okmány vizsgálatát, mint egy eseti szakvéleményt készítve. Dokumentáció „jelentés okmány vizsgálatáról” jelenleg is készül, de mint tudjuk, bizonyítási eszközként nem használható fel csak a szakvélemény, amit az arra feljogosított személy készít.

Ellenben a bírói gyakorlat ismét eltérő, ugyanis egy beismerő vallomás során a „jelentés okmányvizsgálatáról” szóló iratot is figyelembe veszi a bíróság, szakvélemény készítése hiányában is „megelégedve azzal” – miért nem egységes, mindenhol? – egy bírósági állásfoglalás megoldaná ezen kérdést.

A szakvéleménnyel kapcsolatban ismerhetjük a Be. alapján, hogy mikor vannak a kötelező kirendelés esetei, de az okmányszakértőt nem említi, amely pedig a jelen törvényhozás, ítékezés egyik meghatározó szerepet betöltő eleme a közokirat-hamisítások során.

Tehát az ide vonatkozó rendelkezést és jogszabályi háttérrel megfelelően hozzáigazítva felgyorsítható lenne az eljárás, és csökkenne a költség.

Javaslatom lenne egy olyan együttes állásfoglalás (nyomozóhatóság – ügyészség - bíróság), mely szerint egységesen legyen elfogadott az egyes közokirat-hamisítások dokumentáció készítésének szabálya és bizonyítékként történő elfogadása.

Javaslatomat arra alapozom, hogy munkám során a kollégák által készített olyan magas színvonalú dokumentáció-készítésekkel találkoztam, melyek a szakértői munka „mércéjét” elérik.

A már bonyolultabb és kvalifikáltabb hamisítások estében nem kerülnek felderítésre a külföldi szálak.

A gyakorlat alapján ritka az olyan eset, hogy hamisítók kerülnek elfogásra, esetlegesen készítő műhelyek felszámolásáról szerzünk tudomást. A bűncselekmények operatív nyomozásának elősegítésére is több figyelmet kellene áldozni. Feltehetően a háttérbe szorulás oka a nagyobb jelentőséggel bíró ember- és árucsempészet, és az „egyéb” bűncselekmények állnak.

A mélységi ellenőrzések statisztikai alapján észlelhető, hogy megnövekedett a jogsértések száma. Ebben az esetben ezen ellenőrzéseket kell szorgalmazni, lehetőleg egy adott határszakasz szomszédos szerveinek segítségével közösen. A román-magyar határszakasz mentén már igen jól bevált ez az ellenőrzési forma.

Felhasznált Irodalom

- dr.Bencsik Péter – dr.Nagy György: A magyar úti okmányok története 1945–1989 Budapest, 2005, Tipico Design
- dr.Bencsik Péter – Az útlevelek ellenőrzése az országhatáron, 1945-1989 Bp.
- Nagy Pál: Szüleim emlékére (magánkiadás) Debrecen, 1997
- Rendőrtiszti Főiskola – Okmányismeret-okmányhamisítás jegyzet az okmányvizsgálói tanfolyam hallgatói számára /2006/
- Hadtudományi szemle: 2009.sz. Hanuska Miklós: A határforgalom ellenőrzés tartalma a Schengeni követelményeknek megfelelően
- Nyilasi Tibor: Kriminalisztikai Okmányvizsgálat, Rejtjel Kiadó, 2004
- ORFK Rendészeti Főosztály, Határrendészeti Főosztály, Dokumentációs Osztály: 2011-ben elkövetett közokirat-hamisítások értékelése
- Ritecz György: Az Európai (Schengeni) határőrizeti követelményekre való felkészülés helyzete és a további feladatok Magyarországon
- Szamosvölgyi Csaba: Az eredeti úti okmányok és más utazási, tartózkodási dokumentumok biztonsági védelmi rendszere – Határőrségi tanulmányok
- Blaskó Béla : Magyar Büntetőjog – Általános rész, Rejtjel kiadó 2010
- Blaskó Béla, Miklós Irén, Schubauer László: Büntetőjog Különös rész II., Rejtjel kiadó, 2010
- Dr. Kovács Gyula: A büntetőperbeli bizonyítás a bűnügyi vizsgálati (nyomozó) munka tükrében, II. átdolgozott kiadás, Budapest, 2003

Jogsabályok

- 1978. évi IV. Törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 1998. évi XIX. Törvény a büntetőeljárásról
- 1994. évi XXXIV. Törvény a Rendőrségről
- 2007. évi LXXXIX. Törvény az államhatárról, Magyarország államhatára
- 1998. évi XII. törvény a külföldre utazásról
- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 562/2006/EK RENDELETE

- 8/2008.(OT.6.) ORFK utasítás a Rendőrség Határrendészeti Szabályzata
- 7/2008. (OT 6.) ORFK utasítás a határforgalom ellenőrzése során alkalmazott határátléptető-, a határátlépés helyének és idejének utólagos bejegyzésére szolgáló-, valamint a kiegészítő bélyegzők alkalmazásáról
- 21/2008. (OT 11.) ORFK utasítás az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására
- Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006EK rendelete (2006.március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)
- 101/1998. (V. 22.) Kormányrendelet a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény végrehajtásáról
- 37/1998. (VIII. 18.) BM rendelet a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény végrehajtásáról
- 180/2005. (IX. 9.) Korm. rendelet a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról
- 69/2011. (XII.30.) BM rendelet a magánútlevél soron kívüli, sürgősségi, valamint azonnali eljárásban történő kiállításáért fizetendő igazgatási szolgáltatási pótdíj megfizetéséről
- 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet
- 1/2000. Büntető jogegységi határozat
- 3. számú melléklet a 282/2007. (X. 26.) Korm. Rendelethez
- 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
- ORFK: felhasználói kézikönyv, NEKOR weboldalak
- 1952. évi III. törvény a Polgári Perrendtartásról

Webcím

- http://prado.consilium.europa.eu/hu/glossaryPopup.html#_005
- <http://prado.consilium.europa.eu>
- <http://europa.eu>
- <http://prado.consilium.europa.eu/hu/categories/hun/b/resultbycountrycategory.html>
- <http://net.jogtar.hu/>